

sakats stora utrednings- och rättegångskostnader, bort kunna klarläggas, att företaget ur ekonomisk synpunkt varit utsiktslöst, dels att företaget ansetts böra forceras fram trots alla icke-sökandes motstånd, och ehuru den ene ursprunglige sökanden trätt tillbaka, samt dels — och särskilt i betraktande av nyss angivna förhållanden — att synemännen fäst at så ringa avseende som skett vid jordbrukskonsulenten Nordkvists förslag till mindre kostsamma åtgärder för torrlägningsändamålets vinnande.

Lantbruksstyrelsen, som tagit del av vad sålunda föreliggande handlingar i ärendet innehålla, finner i motsats till revisorerna någon anledning till klander mot förrättningsmannen för dennes handläggning av ifrågavarande syneförrättning icke skäligen kunna anses föreligga. Vad i ärendet förekommit kan nämligen ingalunda anses hava styrkt, att Hallin på något sätt brutit i vad på honom såsom förrättningsman ankommit. Möjligen härleder sig revisorernas kännedom om de av Hallin vidtagna förrättningsåtgärderna och deras innebörd delvis från mindre vederhäftiga källor, varvid kunnat förbises, att vid syneförrättning av ifrågavarande slag förrättningsmannen är bunden av i vattenlagen intagna bestämmelser i fråga om förrättingens handläggning.

Såsom av det ovan anförda framgår avse revisorernas mot vederbörande förrättningsmän framställda anmärkningar, i vad desamma enligt lantbruksstyrelsens uppfattning kunna anses befogade, huvudsakligen sådana i vattenavlopp verkställda undersökningar av jordartsförhållanden m. m., som legat till grund för beräkning av torrlägningskostnaderna. I samtliga fall hava dessa undersökningar verkställts för två eller flera decennier sedan, och de lantbruksingenjörer, på vilka ansvar för i nämnda avseende påvisade försommelser kunnat läggas, hava redan för många år tillbaka ingått i pensionsåldern eller avlidit. Då emellertid revisorerna i sitt slututtalande uppgiva, att de nu relaterade fallen blott äro att betrakta som en exemplifikation av förhållanden, som i mer eller mindre grad äro till finnandes vid ett avsevärt antal över landet spridda företag av denna art, skulle därav kunna dragas den slutsatsen, att ifrågavarande undersökningar jämväl i nuvarande tid bedrivas på ett försumligt och ansvarslost sätt. Lantbruksstyrelsen finner sig med anledning härav föranlåten framhålla, att då revisorerna icke närmare angivit de företag, varpå de anförda fallen skolat utgöra exempel, det icke lärer ankomma på lantbruksstyrelsen att däröver yttra sig. Styrelsen vill här endast, med hänsyn till av statsrevisorerna ånyo uttalade tvivelsnål om lantbruksingenjörernas kompetens att fullgöra dem avilande tjänsteuppgifter, åberopa vad i styrelsens ovanberörda utlatande den 7 januari 1928 anförts i fråga om den avsevärda skärpning i kompetensfordringarna, som på senare tid genomförts.

Med det ovan sagda vill lantbruksstyrelsen ingalunda hava påstått, att icke felbedömning av i speciella fall förhandenvarande arbetsvårigheter fortfarande kan förekomma. I detta avseende vill styrelsen emellertid hänvisa till vad i ovannämnda utlatande den 7 januari 1928 anförts beträffande de faktorer, vilka bidra till att ifrågavarande markundersökningar och kostnadskalkyler bliva av svarare och mera ömtalig art än vad fallet i regel är vid andra arbetsföretag. Därutöver ma här jämväl erinras om det av lantbruksstyrelsen tidigare i samband med framställningar om utökande av arbetskrafterna på lantbruksingenjörskdistrikten anförda förhållandet, att den forcering av tjänstegöromålen, som till följd

av de nuvarande arbetskrafternas otillräcklighet blir nödvändig, svärligen kan undgå att innebära en viss fara för undersökningarnas tillförlitlighet. För att giva ett begrepp om den högst betydande omfattning, som ifrågavarande verksamhet numera erhållit, må nämnas, att den efter undersökningar av lantbruksingenjörerna årligen uppschaktade kubikmassan utgör $4\frac{1}{4}$ à $4\frac{1}{2}$ miljoner kubikmeter och antalet olika arbetsföretag inemot 1,000.

I sitt slututtalande hava revisorerna ifrågasatt ändring av nu gällande bestämmelser om statsbidrag till torrlägningsföretag, i syfte att *dels* dylikt bidrag må endast efter särskild prövning utgå till förrättningskostnad, *dels ock* statsbidrag må, där så med avseende å omständigheterna prövas skäligt, kunna lämnas till förrättningskostnad, jämväl utan att företaget kommer till utförande. Nämnade ändringar skulle enligt revisorerernas mening bidraga till ett eliminerande av frestelsen att bringa jämväl ekonomiskt mindre lönande företag till stånd.

Med den erfarenhet lantbruksstyrelsen har i berörda frågor är styrelsen av den bestämda uppfattningen, att sålunda ifrågasatta ändringar icke kunna förväntas medföra någon effekt i den av revisorerna angivna riktningen. Såsom lantbruksstyrelsen tidigare vid upprepade tillfällen haft anledning framhålla, läser en dylik effekt, om den anses önskvärd, kunna vinnas allenast genom en lämpligt avvägd reducering av bidragskvoten.

Vad särskilt beträffar det av revisorerna ifrågasatta medgivandet, att statsbidrag må kunna utgå till förrättningskostnad, även om företaget icke kommer till utförande, skulle detsamma otvivelaktigt visa sig förhastat. Förutom den brist på inre sammanhang, som skulle utmärka ett dylikt medgivande, när, enligt vad revisorerna föreslå, rätten att överhuvud erhålla statsbidrag till förrättningskostnad samtidigt vore avsedd att upphöra, skulle sagda medgivande vara i hög grad ägnat att framlocka s. k. okynnesansökningar. Att av allmänna medel bestrida kostnaderna för av dylika ansökningar föranledda förrättningar finner lantbruksstyrelsen för sin del icke lämpligt.

Revisorerna hava slutligen uttalat önskvärdheten av att lantbruksstyrelsen må kunna — »utan ökning av organisationsramen» — tillföras erforderlig speciell sakkunskap för möjliggörande i högre grad, än vad enligt revisorerernas mening för närvarande torde vara fallet, av en verklig kontroll av företagets lämplighet ur ekonomisk synpunkt. Med avseende härå vill lantbruksstyrelsen tillåta sig åberopa, vad styrelsen i ovannämnda utlåtande av den 7 januari 1928 anfört i fråga om de möjligheter till utövande av här avsedd kontroll, som med lantbruksstyrelsens nuvarande organisation stå till buds. Lantbruksstyrelsen har sålunda påvisat, att en effektiv kontroll från styrelsens sida av de olika torrlägningsföretagens ekonomiska förutsättningar skulle nödvändiggöra en helt annan utrustning av arbetskrafter å lantbruksstyrelsens agrikulturtekniska byrå, än vad denna byrå nu förfogar över. I själva verket skulle erfordras en mycket talrik, i förevarande avseende speciellt sakkunnig personal, vilken kunde dirigeras till de olika förrättningsställena för att verkställa den mera ingående granskning av förslagen, som revisorerna nu efterlysa. Revisorernas förmodan, att en dylik granskning bör kunna ske »utan ökning av organisationsramen» finner lantbruksstyrelsen för sin del alltför optimistisk för att icke säga verklighetsfrämmande.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander, byråchefen Fredholm och tjänstförrättande byråchefen Holmström.

Stockholm den 9 januari 1933.

Underdånigst:

ERIK INSULANDER.

OLOF FREDHOLM.

Bilaga.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Enligt meddelande i dagspressen hava innevarande års statsrevisorer framställt vissa anmärkningar mot mig beträffande min befattning med Virestadssjöarnas sänkningsföretag.

Anmärkningarna hava framställts *dels* emedan jag i mitt kostnadsförslag ej upptagit muddring i sjön Låkan, *dels* för att mitt kostnadsförslag skulle varit för lågt beräknat.

Med anledning av vad som sålunda lagts mig till last, får jag anföra följande:

Då jag år 1919 tillträdde tjänsten som lantbruksingenjör i Kronobergs län, hade laga syneförrättningen angående Virestadssjöarna redan utförts. Utan mitt åtgörande hade sålunda verkställts undersökningar för företagets utförande samt på grundval av dessa undersökningar upprättats jordartsbeskrivning och kostnadsförslag, slutande på den av statsrevisorerna uppgivna summan 255,000 kronor. Vid min ankomst till länet pågingo endast en del rättegångar angående företaget, med vilka jag ej heller hade att skaffa. När dessa rättegångar avslutats, och inga hinder längre funnos mot företagets utförande, anmodades jag att biträda företaget med upprättande av de kompletterande handlingar, som av kungl. styrelsen fordras vid sökande av statsunderstöd till dylika företag.

Hade jag nu, som vanligen brukar ske i dylika fall, till kungl. styrelsen endast överlämnat de färdiga förrättningshandlingarna och ritningarna, hade allt varit i sin ordning vad mig beträffar. Nu hade jag dock i här föreliggande fall anledning att frånträda denna praxis. Det upprättade förslaget var i behov av vissa kompletteringar angående broritningar och framförallt beträffande de åsatta schaktningsprisen, som voro för låga. Dessutom gjorde jag på eget initiativ vissa kompletterande undersökningar av de i företaget ingående avloppen.

Min befattning med företaget har sålunda inskränkt sig till vidtagande av vissa förtydliganden och rättelser av det upprättade förslaget, ej en ingående granskning av detsamma, vartill jag ej haft någon anledning.

Att förslaget till arbetenas utförande inkommit till kungl. styrelsen i så måtto i ofullständigt skick, att den erforderliga muddringen i sjön Låkan ej medtagits, anser jag på grund av ovanstående ej kunna läggas mig till last.

Statsrevisorernas andra anmärkning mot mig gäller mitt kostnadsförslag för företagets utförande, som av dem anses för lågt. Det äldre

kostnadsförslaget på 255,000 kronor hade av mig höjts, ej till 801,799 kronor, som statsrevisorerna uppge, utan till ett betydligt mindre belopp. I de 801,799 kronor ingå, utom arbetskostnader motsvarande det äldre förslagets 255,000 kronor, även förrättnings- och processkostnader, vissa ersättningar samt kostnader för odling och tegdikning till betydande belopp, vilket statsrevisorerna förbisett. Som stöd för uppfattningen om mitt kostnadsförslags otillräcklighet anföres den omständigheten, att de vid entreprenörens frånträdande av entreprenaden återstående arbetena, enligt mitt kostnadsförslag värderade till 34,880 kronor, sedermera medfört en kostnad av inemot 80,000 kronor.

Med anledning härav vill jag påpeka, att ovannämnda summor, som till synes gälla samma arbeten, i själva verket ej äro jämförbara.

I den större summan innefattas, utom schaktning av fasta massor, även en avsevärd del upprensning av under arbetstiden islammat material. Den lägre och i mitt kostnadsförslag upptagna summan gäller för uppschaktning i ett sammanhang av avloppssektionernas samlade massor. Den senare och högre summan åter avser upptagande av de här och där i avloppen spridda och av entreprenören kvarlämnade massorna.

Det ligger i öppen dag, att uppgrävning av massor av det senare slaget måste medföra avsevärt högre kostnader genom oftare förekommande flyttningar av maskiner, redskap och arbetare samt dyrbarare dämpningsanordningar än schaktning av de samlade massor, som mitt kostnadsförslag avser.

Att kostnaden för upptagande av de vid företaget efter entreprenörens frånträdande av entreprenaden återstående massorna uppgick till omkring det dubbla mot vad i kostnadsförslaget beräknats bör under sådana förhållanden ej vara ägnat att väcka förvåning, och kan i ingen mån utgöra bevis för att mitt kostnadsförslag varit för lågt.

Ehuru kungl. styrelsen genom i annat sammanhang inhämtade upplysningar torde vara väl underrättad om ovan påtalade förhållanden, har jag dock ej kunnat underlåta att nu tillskriva kungl. styrelsen i saken, därtill föranledd av statsrevisorernas mot mig framställda anmärkningar med åtföljande schavottering i pressen.

Till sist vill jag meddela, att statsrevisorerna, som uppenbarligen ej själva gjort sig underrättade om de förhållanden, som gjorts till föremål för anmärkning, ej heller lämnat mig tillfälle att inkomma med förklaringar i saken.

Växjö den 23 december 1932.

Ivar Helin.

Statens lantbruksingenjör.

Bilaga.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Med anledning av ett i Smålandsposten av den 24 december 1932 intaget omnämnande av en skrivelse, som statens lantbruksingenjör i Kronobergs län, Ivar Helin har ingivit till kungl. lantbruksstyrelsen för bemötande av riksdagens herrar statsrevisorerers yttrande angående Virestadssjäarnas sänkningsföretag, och då lantbruksingenjör Helin härvid, som förklaring till de högre kostnaderna för utförandet av de arbeten, som återstodo att utföra då sänkningsföretagets förre entreprenör

genom skiljedomsutslag berättigades avsluta sin befattning med sänkingsföretaget, bland annat påstår, att dessa merkostnader ha uppstått därför, att man vid de resterande arbetenas utförande jämväl har företagit upprensning av under arbetstiden islammad material, får jag härmed vördsamt för kungl. lantbruksstyrelsen anmäla, att lantbruksingenjör Helins ifrågavarande påstående är oriktigt, enär det iflutan slammet till huvudsaklig del *ännu kvarligger* i Virestadssjöarnas avloppskanaler. Och att slam ur desamma under de senaste två åren högst upptagits till den omfattning, som angives i Helins beräkning till skiljenämnden om de kvarvarande arbetenas omfattning och värde.

Från Virestadssjöns avlopp i denna sjös avloppskanal genom Degersnässjön till sjön Låkan, i sjön Låkan, i sjön Låkans avloppskanal och i berörda delar av sjön Steningen kvarligger salunda å omkring 14,000 meters längd ett dylager av 0.30—0.80 meters höjd *över* den fastställda kanalbotten. Och då kanalernas bredd å de uppslammade sträckorna i medeltal är omkring 16 meter, och slamlagrets medelhöjd över botten är minst 0.4 meter, kvarligger alltså här omkring 90,000 kubikmeter dy. som skolat upptagas, innan arbetet i fråga är fullbordat till fastställt djup. Och även vid båda sidor om Garanshults bro, framför Virestanäskanalens och Aruanäsdikets utlopp i Garanshultssjön och i delar av Virestanässjön kvarligger anseuliga dymassor. Och dessa massor kvarlägo även vid den tidpunkt på hösten 1932, då Virestadssjöarnas sänkingsföretag uppgives vara avsynat och godkänt.

Slammets förekomst i kanalerna är till stort men för torrläggningens effektivitet och framtida bestånd, ty å de sträckor, där det kvarligger, är fallet i allmänhet endast 0.10 å 0.15 meter pro mille, vilket gör, att slammet inte kan i nämnevärld omfattning driva bort till sjöarna. Och detta i synnerhet som kanalen genom Degersnässjön och hela sjön Låkan samt å flera hundra meter framför kanalens avlopp i sjön Steningen är bland de sträckor, som äro värst igenslammade. Slammet kommer därför att ligga kvar och rätt snart bli tillhåll för näckrosor och andra vattenväxter, och sedan dylika växter rotats, antager snart igenslammningen ännu svårare former.

Då slammet huvudsakligast avlagrats å de sträckor, där omgivande mark består av torrlagd dy och mulljord, som är föremål för kraftig sättning och redan har sjunkit ganska avsevärt, och om dymassorna få ligga kvar och ytterligare uppgrunda kanalerna, torde redan inom några få år nyttan av torrläggningen å dessa marker, vilka äro bland de värdefullaste av de torrlagda arealerna, elimineras. Och på grund därav är det nödvändigt, såväl med hänsyn till företagets delägares bästa som till kravet att åtminstone *något* bestående resultat bör erhållas för de stora summor, som staten och enskilda ha investerat i företaget, att, innan desamma förklaras vara fullbordat och överlämnas till delägarnas underhåll, det i kanalerna kvarliggande slammet avlägsnas.

Emellertid blir detta en mycket dyrbar historia. Ty slammet är i allmänhet och till dess övervägande del av en så lös beskaffenhet, att det endast kan upptagas med ett flytande mudderverk. Och mudderverket måste vara av ganska stor konstruktion, enär ett mindre verk inte räcker i land med slammet från de breda kanalernas mitt och över de å flera ställen ganska höga vallarna. Dessutom måste ju mudderverket demonteras och åter uppmonteras vid passagen genom numera befintliga fyra stycken fasta broar över vattendraget, vilket ju jämväl medför dryga

kostnader. Och så måste hålldammar uppföras nedströms om mudderverken, för erhållande av så djupt vatten, att mudderverken kunna flyta.

Jag har velat påpekat det relaterade för kungl. lantbruksstyrelsen dels för att bemöta påståendet, att merkostnaderna för de efter förre entreprenören kvarvarande arbetena vållats genom sådan slamupptagning, som *icke* utförts, och dels för att i allmänt intresse söka verka för, att inte det dyrbara företaget överlämnas till delägarnas underhåll i dess nuvarande ofullbordade skick.

En opartisk undersökning och uppmätning av de i kanalerna kvarliggande dymassornas omfattning kommer att utvisa ännu större kvantiteter än de av mig angivna.

Lund den 2 januari 1933.

Joh. Malm.

Bilaga.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Till besvarande av bifogade i dag mottagna remiss angående av herr J. Malm i Lund till kungl. styrelsen gjord anmälan om förekomst av avsevärda mängder slam i till »Virestadssjöarnas sänkningsföretag» hörande avlopp får jag anföra följande:

Vid utförande av de efter Malms frånträdande av entreprenaden vid företaget återstående arbetena, som på grund av Malms arbetsmetoder voro fördelade på betydande sträckor av företagens avlopp, har schaktning skett till 0.1—0.2 meter under föreskrivna bottenlägen.

Under år 1932 hava företagens samtliga avlopp, med undantag av ett par mindre dylika, avvägt och pejlats av förste assistenten Hultkrantz, på vilkens noggrannhet jag under 14 års samarbete fullt kunnat lita. Undersökningen gynnades särskilt av 1932 års låga vattenstånd, som vid undersökningen låg omkring 0.2 meter under den på förslagsritningarna angivna lågvattenytan.

Sedan Hultkrantz undersökt avloppen, har jag tillsammans med Hultkrantz okulärbesiktigt desamma.

Slamavlagringar av någon som helst betydelse hava vid besiktningen ej påträffats. Visserligen förekomma här och där mindre slamavlagringar vid avloppens krökar, ävenså utflytning av slänterna i den lösa djorden i sjön Låkan, men äro dessa avlagringar enligt min mening ej av den betydelse, att godkännande av företaget därigenom skulle förhindras, utan endast att hänföra till den naturliga slamning, som alltid förekommer i vattendrag, och vars upptagande, då så kan anses erforderligt, bör hänföras till företagens underhållsarbete.

Till belysande av slamningens inverkan på vattenstånden kan anföras, att vid besiktningen någon fallförlust utöver den av avloppens bottenlutning betingade, ej någonstades har kunnat iakttagas.

Jag vore kungl. styrelsen synnerligen tacksam, om åt annan förrättningsman kunde uppdragas att verkställa utredning angående de i Malms skrivelse påtalade förhållandena.

Växjö den 8 januari 1933.

Ivar Helin.

Statens lantbruksingenjör.

Bilaga.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Riksdagens revisorer ha genom sin nyligen avgivna berättelse framställt vissa anmärkningar mot det sätt, på vilket den av statens lantbruksingenjörer ledda torrlägningsverksamheten skötts. För att kungl. lantbruksstyrelsen må kunna vederlägga de sålunda framställda anmärkningarna, i den mån de äro obefogade, vill jag härigenom till kungl. lantbruksstyrelsens kännedom vördsamt bringa följande.

Bland de förrättningar, mot vilka anmärkning framförts, återfinnes en av mig handlagd syneförrättning rörande Dukagårdens dikningsföretag i Östra Gerums socken. Statsrevisorerna påpeka härvid, att redan förrättningsmannens utredning givit vid handen att företaget måste ställa sig förlustbringande, vilket förhållande benäget krediterats förrättningsmannen. Därefter uttala statsrevisorerna sin förvåning över, att detta icke på ett tidigare stadium och innan de frivilligt eller tvångsvis däri inblandade intressenterna orsakats stora utrednings- och rättegångskostnader kunnat klarläggas. Slutligen anse statsrevisorerna det beklagligt att företaget forcerats fram trots alla icke sökandes motstånd, samt att synemännen fästat så ringa avseende vid jordbrukskonsulent Nordkvists förslag till mindre kostsamma åtgärder för torrlägningsändamålets vinnande. Det är tydligt att statsrevisorerna grundat sitt utlåtande i denna sak på ofullständiga och felaktiga upplysningar.

Verkliga förhållandet framgår av följande.

Torrlägningsområdet utgöres av en skålformig sänka omedelbart nedanför Gerumsberget. Undergrunden är sannolikt kalksten, som genom förvittring blivit i viss mån genomsläpplig. Endast vid mycket exceptionella flöden avrinner ytvattnet synligt över skälens lägsta kant, sedan först hela torrlägningsområdet översvämmats (något sådant flöde har icke under förrättningens handläggning inträffat, men uppgift härom har lämnats av på platsen boende äldre personer). Medelvatten och normala flöden avrinna underjordiskt genom förenämnda förmodade sprickbildningar i den djupt under markytan belägna berggrunden. Huvudsökanden till förrättningen äger marken närmast Gerumsberget, varifrån en ständig och vid flöden rätt avsevärd tillrinning av ytvatten äger rum. Den nedanför liggande marken, som torde utgöra något större areal, äges av en person, som med alla till buds stående medel motsatt sig torrlägningsföretaget. I gränsen mellan dessa fastigheter var upplagd en av sten och jord bestående vall, som vid vanlig vattenföring och måttliga flöden hindrade vattnet att rinna vidare från sökandens mark. Det fick då genom de lösa jordlagren söka sig väg till förenämnda förmodade släppor i kalkgrunden. Under förrättningens första skede motsatte sig ifrågavarande jordägare på det bestämdaste, att nämnda skyddsvall avlägsnades. Genom bestämmelserna i V. L. 10:15 voro synemännen förhindrade ingå i prövning av skyddsvallens laglighet, ävensom att uppskjuta förrättningen tills visshet härom genom domstols utslag erhållits. Hade jag låtit öppna vallen för verkställande av sådana försök till vattnets bättre nedledande i undergrunden, som sedermera kommo till stånd hade, därest icke samtidigt ovanjordiskt avlopp för ytvatten från torrlägningsområdet färdigställt, risk för avsevärda vattenskador under försökstiden uppstått. Ett sådant förfarande mot mark-

ägarens bestämda bestridande hade med rätta kunnat betecknas som oförstånd i tjänsten med ty åtföljande ersättningsskyldighet för de markskador, som härigenom uppkommit. Någon möjlighet att före syneförrättningens första avslutande verkställa de för en vertikaldränerings genomförande absolut nödvändiga försöken förefanns alltså icke. Förrättningen överklagades sedan av såväl sökanden som den nedanför belägna sakägaren, varvid sökandens yrkanden, att skyddsvallen skulle förklaras olagligen tillkommen, av vattendomstolen bifölls, och förrättningen återförvisades för verkställande av ny båtnadsuppskattning, varvid skyddsvallen skulle betraktas som obefintlig. Samtidigt föreskrev vattendomstolen vissa mindre förändringar och utvidgningar i fråga om det av synemännen föreskrivna öppna avloppet. *Domstolen föreskrev dessutom, att skyddsvallen icke finge öppnas, innan öppna avloppet från torrlägningsområdet utförts enligt synemännens förslag med de av vattendomstolen föreskrivna ändringarna.* Detta utslag överklagades av markägaren nedanför sökanden, men fastställdes av vattenöverdomstolen. Synemännens möjligheter att gå in för vertikaldränering voro genom detta utslag ytterligare beskurna och helt beroende av, att ingen därav beroende sakägare vidhöll ett fullföljande av den laga kraft ägande domen. När förrättningen återupptogs till förnyad behandling hade emellertid den nedanför sökanden belägna jordägaren till biträde vid förrättningen engagerat jordbrukskonsulent Nordkvist, med vilken det för mig gick lätt att etablera ett samarbete. Genom att låta vertikaldräneringsprojektet helt framstå som konsulent Nordkvists uppdrag lyckades vi förmå hans klient att gå med på skyddsvallens öppnande i samband med anläggande av ett antal försöksbrunnar och utan att det öppna diket från torrlägningsområdet först iordningställdes. Däremot motsatte han sig fortfarande, att vattnet framledes till försöksbrunnarna på hans mark i öppet dike eller rörledning, utan förbehöll sig, att det skulle framsippa i en med ris och sten fylld ränna. Jag lyckades sedan med viss svårighet förmå sökanden att gå med på ett års uppskov med förrättningens avslutande för utförande av dessa, jag upprepar det, helt utanför återförvisningsprogrammet liggande försök. Försöken sågo länge ut att ge negativt resultat, på grund av att någon starkare nederbörd icke inträffade. Först ungefär en vecka före slutsammanträdet, som jag på grund av sökandens bestämda yrkande icke ansåg mig kunna uppskjuta längre, inträffade några dagars riklig nederbörd med en avrinning, motsvarande enligt min uppfattning icke fullt normalt flöde. Mina i samband därmed på platsen gjorda observationer gävo bland annat vid handen, att det från sökandens mark avrinnande ytvattnet utan svårighet absorberades av den nedanför liggande marken och att alltså denna mark icke vid flöden av normal styrka vore i behov av bättre torrläggning. Sökandens mark var däremot, delvis på grund av det mindre tillfredsställande sättet för vattnets framledande till försöksbrunnarna, i viss omfattning översvämmad och i övrigt svårt besvärad av högt grundvattenstånd. På grund av de sålunda gjorda iakttagelserna måste nuvarande värdet å det nedanför sökandens mark belägna området, som förut beräknats under antagande en nära horisontal grundvattenyta under de lägst liggande delarna av avdikningsområdet, avsevärt höjas. Härigenom kom förbättringsvärdet för hela företaget, som förut var obetydligt högre än beräknad kostnad, att avsevärt understiga denna kostnad. Försök hade under tiden gjorts att få sökanden att gå med på det

billigare vertikaldräneringsförslaget, men då han för sin del haft mindre goda erfarenheter av de hittills gjorda försöken och några garantier för under alla förhållanden fullgod torrläggning med detta system givetvis icke kunde lämnas vare sig av mig eller Nordkvist, vidhöll han bestämt att synemännen skulle ge honom tillstånd till upptagande av ett sådant öppet dike, som av vattendomstolen föreskrivits. Att icke bifalla detta hans yrkande hade givetvis från min sida varit liktydigt med grovt tjänstefel.

Vad vidare angår den av statsrevisorerna såsom stöd för deras »förvåning» åberopade omständigheten, att »en av de tvångsvis däri inblandade intressenterna — — — redan nu måst tillsätta 1,500 kronor för bevakande av sin rätt», vill jag framhålla, *dels* att dessa onödiga kostnader helt föranletts av vederbörandes fåfänga försök att försvara den förut omnämnda olagliga skyddsvallen och *dels* att jag redan på ett mycket tidigt stadium av förrättningen bestämt avrådde honom från att vidhålla sin oresonliga och för honom själv olycksbringande ståndpunkt i fråga om denna skyddsvall. Att sedan i mer eller mindre förtäckta ordalag skylla ifrågavarande utgifter på förrättningsmannen är ändå väl starkt.

Hela förrättningen är för övrigt ett utmärkt exempel på, vart inbördes osämja intressenterna emellan i förening med okunnighet kan leda. Särskilt var förenämnde huvudmotståndare mot företaget från början ytterligt aggressiv. Hade han icke i sin blinda förbittring motsatt sig skyddsvallens öppnande, skulle, så vitt nu kan bedömas, synemännen efter nödiga försöks anställande ha stannat för det vertikaldräneringsförslag, som hela tiden för mig stått som ett mycket tilltalande alternativ, men som jag på förut angivna grunder hittills varit förhindrad genomföra. Vad statsrevisorerna förmodat i fråga om det avseende, jag fäst vid konsulent Nordkvists förslag, är sålunda oriktigt även så till vida, att detta ursprungligen är mitt.

Vad statsrevisorerna avse med, att förrättning forcerats fram, är mig en fullständig gåta, då de väl näppeligen kunna anse, att jag bort vägra handlägga densamma eller uppskjuta den tills den mest berörda jorden kommit i mera resonabla ägares hand.

Jag ber slutligen få framhålla vikten av, att statsrevisorernas ifrågavarande anmärkningar bli kraftigt bemötta. Det skulle nämligen vara till stor skada för den fortsatta och för närvarande mycket livliga torrlägningsverksamheten i länet och, som jag tror, även för denna verksamhet i övrigt, om de finge stå oemotsagda. Jag vill i detta sammanhang icke heller underlåta framhålla det minst sagt egendomliga sätt, på vilket statsrevisorerna behandlat detta ärende. De ha sålunda kritiklöst godtagit parts obestyrkta påståenden, men icke aktat nödigt att ens begära en förklaring av den opartiske förrättningsman, som under tjänstemannaansvar handlagt förrättningen, innan de mot honom offentligent framställa fullständigt obefogade anmärkningar. Kan statsförvaltningen vara betjänt av ett så föga ansvarskännande sätt att fullgöra deras betydelsefulla uppdrag?

Skara den 21 december 1932.

Sven Hallin

Statens lantbruksingenjör

Kungl. Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 159, § 44.

Till Konungen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 december 1932 har lantbruksstyrelsen anbefallts avgiva underdånigt utlåtande över vad riksdagens revisorer uti § 44 av ett till styrelsen översänt transumt anfört rörande reseunderstöd till lantbrukets studerande.

På grund härav får lantbruksstyrelsen med återställande av remissakten anföra följande.

Riksdagens revisorer erinra till en början, att enligt kungl. brev, varigenom av riksdagen anvisade medel till reseunderstöd åt personer, vilka ägna sig åt lantbrukets vetenskapliga och praktiska studier och önska besöka främmande land i ändamål att utvidga sina kunskaper i det yrke de valt, fördelats, lantbruksstyrelsen bemyndigats dels att bestämma tiden för envar stipendiats resa ävensom att meddela tillstånd till uppskov med resa, helt eller delvis, till ett följande år, dels ock att meddela envar stipendiat den instruktion, som kunde befinnas erforderlig med avseende å resans ändamål, varvid såsom allmänt villkor borde föreskrivas, att stipendiat skulle inom sex månader efter avslutad resa avgiva berättelse till lantbruksstyrelsen om vad stipendiaten under sin resa iakttagit, som kunde vara av vikt för den svenska lanthushållningen. Två tredjedelar av beviljat reseunderstöd inge lyftas, sedan instruktion blivit av lantbruksstyrelsen fastställd, under det att den sista tredjedelen icke finge utbetalas, förrän till samma styrelse ingivits berättelse av beskaffenhet att kunna godkännas.

En av riksdagens revisorer verkställd granskning av förhållandena på detta område har givit vid handen, att i vissa fall, där instruktion fastställts och en del av understödet lyftats, reseberättelse antingen alls icke inkommit eller icke varit av beskaffenhet att kunna av lantbruksstyrelsen godkännas. Revisorerna, som funnit detta anmärkningsvärt, anse, att lantbruksstyrelsen bort av vederbörande stipendiat återfordra den del av understödet, som redan lyftats, och förklara, att kontrollen å hithörande område icke varit fullt tillfredsställande.

Lantbruksstyrelsen vill med anledning härav till en början framhålla, att de av riksdagens revisorer här påvisade förhållandena sedan lång tid tillbaka beaktats av styrelsen. De av revisorerna påvisade fallen äro samtliga lantbruksstyrelsen väl bekanta. Att lantbruksstyrelsen icke vidtagit den av statsrevisorerna ifrågasatta åtgärden att till statskontoret i och för återbetalning av utbekommet belopp anmäla stipendiater, som icke på föreskrivet sätt avgivit berättelse till styrelsen, är helt beroende av det förhållandet, att lantbruksstyrelsen ansett sig sakna rätt att tolka de av Kungl. Maj:t lämnade direktiven på samma sätt som revisorerna. Lantbruksstyrelsen, som i den mån detta varit möjligt förvissat sig om att vederbörande studieresa kommit till stånd, har icke av direktiven kunnat utläsa, att försummelse att avgiva berättelse skulle för stipendiaten medföra annan påföljd än förlusten av den hos statskontoret inestående delen av reseunderstödet. Att inlägga den betydelse i direktiven för reseunderstöden, som revisorerna gjort, synes styrelsen knappast rimligt och dessutom ägnat att vålla mycket stora olägenheter. Att där en resa verk-

ställt, som i regel medfört långt större utgifter än det tillerkända statsunderstödet, försummelsen att avgiva reseberättelse skulle medföra icke blott förlusten av en tredjedel utav understödet utan understödet i dess helhet, måste synas hårt, varförutom det torde möta stora svårigheter att utkräva det redan utbekomna och för sitt syfte förbrukade beloppet.

Riksdagens revisorer hava anfört 13 fall under tiden 1920—1929 då vederbörlig reseberättelse icke skulle hava avgivits. I samtliga dessa fall, med nedan berörda undantag, hava, såvitt lantbruksstyrelsen icke vilsetts genom oriktiga uppgifter, resorna utförts på föreskrivet sätt. I två fall har, såsom också revisorerna anmärkt, reseberättelse inkommit, men antingen icke kunnat godkännas eller avsett endast en del av föreskriven resa.

Det första av dessa fall, som hänför sig till åren 1920—1921 ger lantbruksstyrelsen endast anledning framhålla, att styrelsen, då inkommen berättelse icke ansågs tillfredsställande, i skrivelse till vederbörande meddelade, att ny berättelse vore ett villkor för utbekommande av den återstående delen av understödet. Lantbruksstyrelsen har velat anföra detta, då därav framgår, att styrelsen alltsedan denna tid hyst samma uppfattning ifråga om direktivens innebörd, som styrelsen ovan givit tillkänna.

Det andra fallet, vilket avser ett år 1922 beviljat reseunderstöd, är mera komplicerat. Här hade stipendiaten beviljats understöd med ett belopp av 2,000 kronor och verkställde samma år eiter av lantbruksstyrelsen fastställd instruktion en del av den avsedda resan, för vilken del också berättelse avgavs och godkändes. Den återstående delen av resan kunde av nedan angivna skäl icke företagas inom föreskriven tid. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 mars 1926 ändrades bestämmelserna ifråga om detta understöd så, att understödsbeloppet nedsattes till 1,350 kronor, varav 650 kronor avsåg den redan fullbordade resan och 700 kronor den återstående planerade delen därav. Stipendiaten ifråga har på grund av nödvändiga arbeten i sin statliga tjänst varit förhindrad att fullborda sin resa under sådan tid på året, då de med denna förenade studierna kunnat vara till något gagn för honom eller det arbetsfält, där han är verksam. Någon instruktion för denna del av resan har icke fastställts och sålunda har ej heller något förskott utbetalats. Stipendiaten hade emellertid redan år 1922 på grund av då av lantbruksstyrelsen fastställd instruktion för den första delen av resan, vilken av styrelsen med hänsyn till den planerade omfattningen ansågs böra understödjas med 1,300 kronor enligt uppgift från statskontoret lyftat ett förskott av 867 kronor 67 öre. Då genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut i ärendet en inskränkning i denna del av resan medgavs i samband med en sänkning av den härför avsedda delen av understödet från 1,300 kronor till 650 kronor, torde här givetvis en återbetalning av skillnaden eller 217 kronor 67 öre böra hava kommit till stånd. Lantbruksstyrelsen har emellertid, då de kungl. brev, vilka reglerat förhållandena på området ställts till statskontoret, som har att utbetala medlen ifråga, knappast ansett det ankomma på styrelsen att vidtaga åtgärder för beloppets återbetalande, så mycket mindre som styrelsen icke utan undersökning i statskontoret kunnat veta, i vad mån förskott lyfts eller icke. Lantbruksstyrelsen har emellertid nu övertygat sig om, att vederbörande har för avsikt att återbetala beloppet ifråga.

I ett annat fall, som likaledes hänför sig till ett år 1922 beviljat understöd, har en stipendiat lyftat vederbörligt förskott. Anmärkas må, att i detta fall Kungl. Maj:t genom beslut den 15 december 1922 direkt anbe-

fallt statskontoret att utbetala två tredjedelar av statsbidraget, varför lantbruksstyrelsen icke haft att fastställa någon instruktion för resan. Avgivandet av reseberättelse till lantbruksstyrelsen har emellertid i samma skrivelse fastställts som villkor för utbekommande av den sista tredjedelen av bidraget. Resan påbörjades också i vederbörlig tid, men kunde på grund av sjukdom icke avslutas. Sedermera har ytterligare en del av den planlagda resan vekställts, men denna har icke i sin helhet blivit fullbordad. Då vederbörande icke hemställt om vederbörligt anstånd med fullbordandet av resan, torde här föreligga ett fall, där återbetalningsskyldighet av bidraget i dess helhet borde komma till stånd, därest icke efter Kungl. Maj:ts prövning den fullbordade delen av resan skulle kunna befinnas berättiga stipendiaten att behålla viss del därav.

Riksdagens revisorer hava vidare funnit anledning särskilt framhålla, att i ett fall stipendiat, som icke avgivit reseberättelse i anledning av tidigare åtnjutet understöd, av lantbruksstyrelsen förordats till erhållande av nytt sådant, vilket också blivit av Kungl. Maj:t beviljat. Lantbruksstyrelsen, som var underkunnig om, att det första understödet utnyttjats på föreskrivet sätt, ehuru berättelse däröver icke avgivits, ansåg sig, med den tolkning styrelsen givit direktiven på detta område, sakna anledning att på grund av sökandens underlåtenhet att avgiva berättelse avstyrka nytt resebidrag, helst som jämväl de studier, den senare resan avsåg, syntes vara av betydelse för stipendiats tjänst till det allmännas gagn.

I övriga av revisorerna anförda fall har till följd av lantbruksstyrelsens tolkning av Kungl. Maj:ts direktiv i ämnet anledning till ett ingripande från styrelsens sida saknats.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander, byråchefen von Zweigbergk och tjänstförrättande byråchefen Holmström.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:

ERIK INSULANDER.

GEORG VON ZWEIGBERGK.

Kommerskollegii

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 161, § 46.

Till Konungen.

Genom remiss den 21 december 1932 har kommerskollegium anbefallts att senast den 11 januari 1933 avgiva yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer under § 46 i sin revisionsberättelse anført rörande tryckningskostnader vid kollegium.

Återställande remissakten får kollegium anföra följande.

Till riksdagens revisorer har överlämnats en av kollegii kamrerare uppgjord och den 26 november 1932 dagtecknad sammanställning av kollegii utgifter från anslaget »X. F. 3. Tryckningskostnader» budgetåren 1930/1931 och 1931/1932. I denna sammanställning,¹ av vilken avskrift bifogas,

¹ Ej här avtryckt.

återfinnas anmärkningar rörande vissa utgiftsposter och anledningarna till vissa kostnadsökningar. Själva sammanställningen av ifrågavarande utgifter har intagits i revisorernas nu föreliggande berättelse, medan nämnda anmärkningar endast delvis berörts. Det hade enligt kollegii mening varit önskvärt, att jämväl dessa anmärkningar i sin helhet intagits i berättelsen.

Utöver vad av nämnda anmärkningar framgår rörande orsakerna till de under budgetåret 1931/1932 ökade tryckningskostnaderna vill kollegium framhålla följande.

Efter att hava berört kostnaden för tryckning av publikationen »Sveriges utbyggda vattenkraft år 1930», kostnadsökningen för den i Sveriges officiella statistik ingående publikationen om handeln, kostnadsökningen för statistiska byråns blanketter samt kostnaden för nya blanketter för lastlinjecertifikat, hava revisorerna anfört, att i övrigt kostnadsökningen under budgetåret 1931/1932 syntes hava berott på att nya upplagor av ett flertal blankettyper tryckts för tillgodoseende av flera års behov härutinnan. Av ovannämnda sammanställning av kollegii utgifter å tionde huvudtitelns förslagsanslag till tryckningskostnader framgår emellertid, att endast en mindre del av sistnämnda kostnadsökning är att hänföra till angivna förhållande.

Anledningen till att blanketter tryckts för tillgodoseende av flera års behov är att genom tryckning av större upplagor tryckningskostnaden per exemplar kan högst väsentligt nedbringas. Beträffande särskilt kostnaden för tryckning av sammandragstabeller för bergverksstatistiken i en för tio års behov beräknad upplaga jämförd med kostnaden för tryckning av samma tabeller i mindre upplagor får kollegium hänvisa till här i avskrift bifogade prisuppgift¹ från firman K. L. Beckmans Boktryckeri.

Ökningen av utgiftsposten »Sjöfartsböcker m. fl. blanketter för sjömanshusen samt vissa blanketter för rapporter i sjöfartshänseende till kollegium» är i främsta rummet att tillskriva tryckningen av sjöfartsböcker i en upplaga av 10,000 exemplar till ett pris av 6,100 kronor. Den ifrågavarande upplagan har beräknats motsvara två års normal förbrukning.

Tryckning av 1929 års sjöfartssäkerhetskonvention och 1930 års lastlinjekonvention, officiella utlåtanden med lagförslag m. m. befanns erforderlig på grund av att utlåtandena och lagförslagen m. m. ansågos vara av större allmänt intresse.

I avgörandet av detta ärende hava — jämte generaldirektören Fryxell och kommerserådet Matz, föredragande — deltagit kommerserådet Landberg och tj. f. kommerseråden, förste aktuarien Eneborg och förste byråinspektören Sjöholm.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdänigst:

K. A. FRYXELL.

SIEGFRID MATZ.

Alli Johanson.

¹ Ej här avtryckt

Patent- och registrerings- verkets

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 164, § 47.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 21 december 1932 har patent- och registreringsverket anbefallts att avgiva ytrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört under § 47 i sin nu avgivna revisionsberättelse, vilken paragraf avser ämbetsverkets fond. På grund härav får ämbetsverket i underdånighet anföra följande.

Revisorernas uppgift, att av patent-, varumärkes- och registreringsavgifterna disponerats ej mindre än 1,175,000 kronor för ersättande av tillfälliga försträckningar under åren 1921—1923 av andra statsmedel i anledning av verkets nybyggnad, torde lämpligen i förtydligande syfte böra kompletteras med den upplysningen, att de försträckta medlen ej helt använts för nybyggnaden utan även och med avsevärda belopp till ämbetsverkets löpande utgifter, för vilka under ifrågavarande tid ämbetsverkets inkomster ej förslogo och för vilkas bestridande ämbetsverket, enär förut uppsamlade medel förbrukats för nybyggnadsföretaget, icke längre hade några dylika medel att tillgå.

Med anledning av revisorernas uttalande, att det förefölle, som om en tendens till stegring ånyo skulle göra sig gällande beträffande ifrågavarande uppbördsmedel, anser sig ämbetsverket vidare böra meddela, att den inkomststegring, som ägt rum under den av revisorerna angivna relativt korta tiden juli—oktober 1932, jämförd med samma tid 1931, till övervägande del beror på en avsevärd ökning av de s. k. utfärdningsavgifterna (avgifter för offentliggörande av beviljade patent genom tryckning m. m., således avgifter som automatiskt följas av motsvarande utgifter), vilken ökning i sin tur beror på den nu — tack vare särskilda under de senaste åren för ändamålet vidtagna åtgärder — pågående avarbetningen av ämbetsverkets balans av patentärenden och således till sin natur är tämligen efemär.

Gentemot det av revisorerna åberopade uttalandet av riksräkenskapsverket, att patentavgifterna samt avgifterna för registrering dels av varumärken och dels av aktiebolag ingalunda vore så tillmätta, att de täckte var sin del av patent- och registreringsverkets motsvarande förvaltningskostnader, anser sig patent- och registreringsverket böra framhålla, att avsikten ursprungligen nog torde hava varit, att respektive avgifter skulle täcka motsvarande förvaltningskostnader. Att sedermera verkligheten kommit att ej stå i önskvärd överensstämmelse med nämnda avsikt torde bero, dels på att en riktig förhandsberäkning näppeligen låtit sig göra vare sig beträffande inflytande avgifters eller beträffande motsvarande kostnaders storlek, dels ock på att ändringar av de i särskilda författningar fastställda avgiftsbeloppen varit förenade med förhållandevis stor omgång och givetvis ansetts böra tillgripas endast med största varsamhet, helst som på grund av oförutsedda omständigheter avgiftsoverskott lätt kan förbytas till omkostnadsöverskott eller tvärtom. Såsom exempel i detta avseende kunna avgifterna för bolagsregistreringen och kostnaderna för ämbetsverkets bolagsavdelning anföras. Sålunda må det av revisorer-

na anförda uttalandet av riksräkenskapsverket, att det »kan utan vidare sägas, att avgifterna för bolagsregistreringen till en väsentlig del få bidra till kostnaderna för patentavdelningen», hava varit riktigt, då det gjordes, men för närvarande äro förhållandena sådana, att avgifterna för bolagsregistreringen ej täcka ens kostnaderna för bolagsavdelningen, vilka därför måste delvis bestridas med andra ämbetsverkets inkomster.

Det vore givetvis lämpligt, om det kunde vara så ordnat, att inkomsterna av en viss avgiftskategori och motsvarande kostnader ständigt överensstämde. Men då det utan vidare kan sägas, å ena sidan, att ett sådant tillstånd är ouppnåeligt eller åtminstone ej kan praktiskt nås utan täta och därför för allmänheten besvärande samt från budgetär synpunkt för statsförvaltningen betungande växlingar av avgifternas storlek, och, å andra sidan, att kostnaderna för patent- och registreringsverket såsom förvaltningsenhet böra täckas av samtliga ifrågavarande avgifter tillsammans, torde, om ej särskilda skäl föranleda annat, anspråken på tillmätandet av dessa avgifter för täckandet av motsvarande förvaltningskostnader billigtvis ej böra sträckas längre, än att skälig marginal upprätthålles emellan ämbetsverkets totala inkomster och utgifter och att, när denna anses böra ändras i någondera riktningen, ändringen drabbar eller tillgodoskommer den eller de avgiftskategorier, som vid tiden särskilt tarva jämkning. Så torde ock hittills i stort hava förfarits.

Under de senaste åren hava samtliga ifrågavarande avgifter reviderats, därvid förvisso hänsyn tagits till de kostnader de varit avsedda att täcka. Överskottet å ämbetsverkets verksamhet har därför minskats så, att det numera knappast torde kunna anses annat än som en av sund ekonomi betingad marginal mellan inkomster och utgifter, varvid emellertid är att märka, att i de sistnämnda av lokalkostnaderna medräknats endast den jämförelsevis ringa del, som består av drifts- och underhållsutgifter för ämbetsverkets fastighet, medan förräntning och amortering av det i fastigheten nedlagda kapitalet ej fått något uttryck i räkenskaperna.

I mån som överskotten minskas avsaktar givetvis tillväxten av patent- och registreringsverkets fond. För närvarande är tillväxten mycket måttlig, och den storlek fonden uppnått torde ej mer än någorlunda motsvara det ändamål densamma torde hava att tillgodose, nämligen att tjäna som förlag för ämbetsverket dels i allmänhet, i vilket avseende behovet tydligt ådagalades åren 1921—1923, då ämbetsverket, i brist på sådant förlag, måste bispringas med försträckningar av andra statsmedel, och dels särskilt för tillgodoseende av ökat lokalbehov.

Från ämbetsverkets synpunkt torde ett bibehållande av det nuvarande budgetära sambandet mellan verkets inkomster och utgifter avgjort vara att förorda. Ty om än ämbetsverket ej är ett s. k. affärsdrivande verk, torde det dock böra betraktas såsom självförsörjande, d. v. s. kostnaderna för ämbetsverket skola i verkligheten täckas ej av statsmedlen i allmänhet utan just av de speciella statsinkomster (de nu ifrågavarande avgifterna), vilkas uppbörd ingår som ett led i ämbetsverkets åligganden och vilka egentligen ej torde hava annat ändamål än att täcka kostnaderna för särskilda till patent- och registreringsverket förlagda förvaltningsåtgärder. Den nuvarande ordningen är visserligen ej en oundgänglig förutsättning för men innebär dock en betydande hjälp vid uppehållet av den överblick över förhållandet mellan ifrågavarande avgifter och de kostnader de skola täcka, som ständigt bör i första hand finnas hos ämbetsverket självt.

För sin del anser ämbetsverket alltså, att ifrågavarande medel böra även i fortsättningen redovisas på nuvarande sätt samt användas för täckande av de löpande kostnaderna för ämbetsverkets verksamhet ävensom för bildande av kassaförlag för framtida utgifter, särskilt större och mera tillfälliga sådana, för samma ändamål.

I detta ärendes handläggning hava deltagit, utom undertecknad generaldirektör, byråcheferna Landin, Berg, Linroth (föredragande), Pålsson, Bergenstråhle, Söderlund, Lindgren och Norrbin.

Stockholm den 5 januari 1933.

Underdånigst:

H. HJERTÉN.

Rudolf Hellberg.

Riksräkenskapsverkets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 164, § 47.

Till Konungen.

Genom remiss den 21 december 1932 har riksräkenskapsverket anbefallts avgiva yttrande över vad riksdagens år 1932 församlade revisorer i sin berättelse under § 47 anfört beträffande redovisningen å riksstaten av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter; och får riksräkenskapsverket i anledning härav anföra följande.

Enligt gällande ordning sönderfaller skattebudgeten i ett antal delbudgeter. Vid sidan av en allmän budget, beträffande vilken inkomsterna i riksstaten solidariskt utgöra täckning för utgiftsanslagen, ingår i skattebudgeten en rad specialbudgeter med korresponderande inkomstitlar och utgiftsanslag. En särskild grupp av specialbudgeter utgöres av vissa under uppbörd i statens verksamhet redovisade inkomstitlar och mot dessa titlar svarande anslag. Bland sistangivna specialbudgeter ingår den i riksdagens revisorers förevarande uttalande omhandlade specialbudgeten avseende patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter.

I riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1929/1930 har ämbetsverket närmare angivit sin principiella uppfattning i frågan rörande skattebudgetens uppdelning i särskilda delbudgeter samt därvid förordat, att användningen av specialbudgeter måtte för framtiden i möjligaste mån begränsas. Under hänvisning härtill får riksräkenskapsverket uttala sin anslutning till revisorernas uttalande rörande förnyad prövning av frågan om redovisningen av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter.

Riksräkenskapsverket vill emellertid erinra därom, att den utredning rörande ändrad uppställning av riksstaten, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1932 uppdragits åt statskontoret och riksräkenskapsverket, enligt de för utredningen fastställda direktiven skall omfatta jämväl frågan om de till uppbörd i statens verksamhet hänförliga specialbud-

geterna. Någon särskild utredning rörande berörda, av revisorerna upptagna ärende, torde fördenskull icke erfordras.

I handläggningen av detta ärende har byråchefen Vide deltagit jämte undertecknade.

Stockholm den 9 januari 1933.

Underdånigst:

ERIK STRIDSBERG.

P. S. RUNEMARK.

Styrelsens över Civilstatens änke- och pupillkassa

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 168, § 49.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 16 december 1932 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa att avgiva utlåtande med anledning av vad i riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats rörande förvaltningsbidraget till civilstatens änke- och pupillkassa (§ 49).

Till åtlydnad härav får styrelsen i underdånighet anföra följande.

I samband med civilstatens änke- och pupillkassas ombildning från och med år 1908 uppfördes i riksstaten å ordinarie stat ett bestämt anslag å 35,000 kronor till bestridande av kassans förvaltningskostnader. Anslaget utgick oförändrat till och med år 1920. Sedan 1920 års fullmäktige för delägarna i kassan i sin underdåniga berättelse hemställt om att förvaltningsbidraget måtte ökas till 100,000 kronor, höjdes jämlikt 1921 års riksdags beslut det ordinarie anslaget för år 1922 till 50,000 kronor, varjämte till förstärkning av anslaget anvisades å tilläggsstat för år 1921 25,000 kronor och å extra stat för år 1922 50,000 kronor. Därefter har å ordinarie stat uppfört förvaltningsbidrag utgått, för första halvåret 1923 med 45,000 kronor, för budgetåren 1923/1924 och 1924/1925 med 75,000 respektive 70,000 kronor samt, sedan riksdagens revisorer år 1924 ifrågasatt indragning av bidraget, för budgetåret 1925/1926 och därpå följande budgetår med 50,000 kronor.

Enligt vederbörande departementschefs i samband med nådiga propositionen nr 18 till 1907 års riksdag till statsrådsprotokollet gjorda uttalande (s. 153) beräknades förvaltningsbidraget ursprungligen täcka utgifterna för kassans direktion, tjänstemän och redogörare, efter ombildningen motsvarande utgifterna för styrelsen och tjänstemännen.

Redan under första verksamhetsåret 1908, vid vars slut kassans kapitalbehållning utgjorde 14,786,545 kronor 58 öre och delägarantalet 6,607, förslog förvaltningsbidraget till täckande av endast omkring 75 procent av ovannämnda utgifter, vilka då belöpte sig till 46,444 kronor, motsvarande 0,314 procent av sagda kapitalbehållning och 7 kronor 3 öre per delägare

och år. Under år 1931, vid vars slut kapitalbehållningen var 58,017,880 kronor 15 öre och delägarantalet 13,192, uppgingo utgifterna för styrelsen och tjänstemännen till 81,917 kronor 8 öre, motsvarande 0.141 procent av kapitalbehållningen och 6 kronor 21 öre per delägare och år. Förvaltningsbidragets andel i nämnda utgifter hade då nedgått till omkring 61 procent.

I avseende å storleken av kassans förvaltningskostnader får styrelsen framhålla, att dessa på grund av de inom kassan rådande säregna förhållandena måste bliva proportionsvis högre än inom flertalet andra för statens befattningshavare avsedda familjepensionskassor. Civilstatens änke- och pupillkassa, vars delägare i stort sett utgöras av alla de ordinarie befattningshavare i statens tjänst, som ej äro skyldiga att ingå i annan kassa för familjepensionering, omfattar en stor mängd skilda tjänstemannagrupper och enstaka delägare med synnerligen varierande delaktighetsbelopp. Då pensioneringskostnaderna skola helt bestridas genom delägaravgifter, nödgas kassan tillämpa ett jämförelsevis invecklat avgiftssystem, grundat på individuella avgifter. Kontrollen över, att samtliga befattningshavare, som äro förpliktade till delaktighet, verkligen upptagas som delägare och med delaktighetsbelopp, överensstämmande med gällande föreskrifter, samt att de olika avgifterna bliva rätt påförda delägarna och till riktiga belopp inlevererade av de skilda myndigheterna och enskilda delägarna, medför ett betydande arbete, som delvis saknar motsvarighet inom andra kassor. Detta arbete kräver en jämförelsevis talrik samt väl kvalificerad och i förhållande därtill avlönad förvaltningspersonal. För övrigt torde framgå av de i det föregående lämnade uppgifterna rörande beloppen av de huvudsakliga förvaltningsutgifterna under åren 1908 och 1931, att ökningen av förvaltningskostnaderna efter förstnämnda år måste anses naturlig i betraktande av kassans snabba utveckling och penningvärdets fall under mellantiden.

Beträffande verkställande direktörens avlöningsställning hava revisorerna särskilt framhållit, att densamma syntes dem vara förmånligare än vad som är fallet beträffande statliga befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter. I avseende härå får styrelsen meddela, att verkställande direktören vid kassans ombildning från och med år 1908 i avlöningshänseende i huvudsak jämställdes med byråchef i statens centrala verk men att hans avlöning höjdes från och med år 1927 enligt 1926 års fullmäktiges av Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 30 december 1926 fastställda beslut. Säsom motiv för detta beslut framhölls bland annat den betydande utveckling kassan sedan 1908 undergått samt verkställande direktörens krävande och ansvarsfulla ställning som chef för en institution av kassans dåvarande omfattning. Genom kassans fortgående utveckling efter år 1926 hava nämnda motiv ytterligare stärkts.

Vad angår de för kassans fullmäktige bestämda arvodena, mot vilka revisorerna framställt erinran, har styrelsen för avsikt att hänskjuta frågan om dessa arvodens storlek till nästa lagtima fullmäktigmöte år 1935 genom att underställa mötet revisorernas i ämnet gjorda uttalande.

Riksdagens revisorer hava med hänsyn till det förhållande, att kassans kapitalbehållning under åren 1923—1931 ökats från 37,681,383 kronor 33 öre till 58,017,880 kronor 15 öre eller med 20,336,496 kronor 82 öre, funnit det sannolikt, att kassans förvaltningskostnader numera helt kunna bestridas av kassans egna medel och statsbidraget sålunda indragas.

Om än det av revisorerna sålunda påpekade förhållandet i och för sig

icke giver någon som helst ledning för bedömande av kassans ekonomiska ställning, för vilken ej endast storleken av tillgångarna utan även beloppet av förbindelserna är avgörande, utvisar dock onekligen senast upprättade balansräkning, att denna ställning vid utgången av år 1931 var sådan, att kassan disponerar över överskottsmedel, som väl förslå till bestridande av förvaltningskostnaderna. Att på grund därav ifrågasätta minskning eller rent av indragning av förvaltningsbidraget, vilket, som ovan visats, numera täcker en ej obetydligt mindre del av förvaltningsutgifterna, än som ursprungligen varit avsett, synes styrelsen emellertid opåkallat.

Av de uttalanden angående förvaltningsbidrag för civilstatens änke- och pupillkassa, som förekomma i förenämnda nådiga proposition, framgår nämligen, att närmaste anledningen till att förvaltningsbidrag ansetts böra tillerkännas kassan icke varit kassans ekonomiska ställning utan den omständigheten, att kassan ställts under statlig kontroll och att staten gjort delaktigheten i densamma obligatorisk. Denna grund för förvaltningsbidraget består alltjämt orubbad och har under senare år ytterligare förstärkts genom att kassan fått sig ålagt det ej ringa bestyret med utbetalning av dyrtids- och pensionstillägg till pensionstagarna.

Vidare vill styrelsen framhålla, att kassan ernått sin nuvarande gynnsamma ställning genom att föra en försiktig ekonomisk politik, målmedvetet inriktad på att bereda möjlighet till ökning av familjepensionerna, vilka för närvarande inom civilstatens änke- och pupillkassa äro ej oväsentlig lägre än inom flertalet övriga statliga familjepensionskassor. Rimligt är, att de överskottsmedel, som härigenom må hava uppkommit och vilka helt hopbragts genom delägarnas uppoffringar i form av nog så betungande avgifter, komma till användning för avsett ändamål och ej tagas i anspråk för minskning eller indragning av förvaltningsbidraget.

Mot varje inskränkning av det nuvarande förvaltningsbidraget talar dock främst den omständigheten, att delägarna i civilstatens änke- och pupillkassa äro i fråga om statsbidrag väsentligt sämre lottade än delägarna i andra, motsvarande kassor. På sätt bland andra statskontoret anfört i sitt i nådiga propositionen nr 1 till 1921 års riksdag, elfte huvudtiteln (s. 3), intagna underdåniga utlåtande över kassans år 1920 församlade fullmäktiges framställning om ökat förvaltningsbidrag, intager nämligen civilstatens änke- och pupillkassa i det avseendet en undantagsställning bland de kassor, som med statens medverkan upprättats för ombesörjande av pensionering av änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, att densamma av statsmedel åtnjuta endast ett jämförelsevis obetydligt förvaltningsbidrag, medan övriga kassor äga uppbära statsbidrag även till själva pensioneringskostnaderna. På grund därav nödgas också civilstatens änke- och pupillkassa tillämpa högre avgifter i förhållande till pensionerna än de sistnämnda kassorna. Då därtill kommer, att de kassor, vilka genom statsbidrag till pensioneringskostnaderna satts i stånd att bereda högre familjepensioner än civilstatens änke- och pupillkassa, därutöver av staten erhålla den ytterligare förmån, som motsvarande högre dyrtidstillägg å pensionerna innebär, är det uppenbart, att en indragning eller minskning av det nu till civilstatens änke- och pupillkassa av statsmedel utgående förvaltningsbidraget skulle vara ägnad att ingiva delägarna i kassan en i viss mån befogad känsla av orättvis behandling.

På grund av vad nu anförts rörande den av revisorerna ifrågasatta in-

dragningen av statsbidraget anser styrelsen det mera förenligt med billighet och rättvisa, om åtgärder vidtoges i motsatt riktning, d. v. s. för ökning av bidraget.

Stockholm den 9 januari 1933.

Underdånigst:

JULIUS JUHLIN.

J. G. LÖWGREN.

J. A. WALLIN.

SETH KARLSON.

SAM LINDSTEDT.

John Lybeck.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 171, § 50.

Till Konungen.

Riksdagens senast församlade revisorer hava i sin berättelse, § 50, framhållit den brist på enhetlighet, som förefinnes såväl i fråga om avgifterna till och pensionerna från de olika för statens befattningshavares efterlämnade änkor och barn bildade familjepensionskassorna som ock beträffande statens bidrag till dessa kassor, och erinrat, att befattningshavarnas avgifter för den egna pensioneringen däremot vore bestämda till vissa belopp för varje lönegrad, liksom också tjänstepensionerna utginge med ett för varje lönegrad fastställt belopp; och hava revisorerna med framhållande, att, då familjepensionerna utginge med olika belopp till efterlevande efter befattningshavare i samma lönegrad, statens bidrag i form av dyrtidstillägg kommit att i motsvarande grad växla, och att nu gällande grunder för dyrtidstillägget å familjepensionerna medfört, att pensionärer, tillhörande kassor, som vore i stånd att utbetala högre pensioner än andra kassor, erhöle en ytterligare förmån därigenom, att dyrtidstillägget i motsvarande grad ökades, förklarar sig anse, att statens dyrtidstillägg till efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst borde fastställas att utgå på ett för varje lönegrad bestämt belopp samt att även statens bidrag i övrigt borde på ett mera rättvist sätt fördelas mellan de olika kassorna.

Vad revisorerna framhållit rörande den mångfald olika pensioneringsgrunder, som blivit gällande enligt reglementena för den mängd av kassor, som hava till uppgift att ombesörja pensionering för änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, synes vara alldeles riktigt, liksom också revisorernas erinran om att brist på enhetlighet är rådande i fråga om statens ställning till dessa kassor. Dessa missförhållanden hava vid flerfaldiga tillfällen varit föremål för erinringar från statskontorets sida, såsom exempelvis i utlåtande till Kungl. Maj:t den 13 december 1923 i fråga om visst förslag i civilstatens fullmäktiges berättelse för tiden 1920—1922 ävensom den 13 december 1930 angående framlagt förslag till nytt reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa m. m., varvid undertecknad Leijonhufvud tillåter sig åberopa vad som anförts till statskontorets sistnämnda dag förda protokoll, av vilket utdrag bilagts sistnämnda utlåtande.

Vad vidare beträffar det av statsmedel utgående dyrtidstillägget å familjepensioner och revisorernas anförande, att dyrtidstillägget är i viss mån ägnat att skärpa olikheten mellan familjepensioner från skilda kassor, må erinras, att, när i början av år 1917 statskontoret på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställde utredning i fråga om pensionsförhöjning åt änkor efter statstjänare och därmed början gjordes till vad som sedermera benämndes krigstidshjälp, krigstidstillägg och dyrtidstillägg, anledning knappast förelåg att antaga annat än att sådan pensionsförhöjning skulle bliva en tillfällig åtgärd av jämförelsevis snart övergående natur; och vid sådant förhållande torde det helt naturligt knappast varit någon tanke på att i det sammanhanget söka åstadkomma någon utjämning av de olika familjepensionskassornas förmåner eller förpliktelser. Numera har emellertid dyrtidstillägget till familjepensionerna, liksom motsvarande förmån vid tjänstepensionerna, blivit av sådan betydelse för pensionärerna, att staten därigenom har i sin hand att reglera pensioneringsgrunderna på sätt, som befinnes lämpligt, och att därvid genomföra den såsom önskvärd betraktade enhetligheten såväl i avseende å själva pensioneringsbestämmelserna som i fråga om statens bidrag till detta pensionsväsende.

Huruvida det vid sådant förhållande är lämpligt att, såsom revisorerna synas förorda, fastställa dyrtidstillägget till efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst att utgå på ett för varje lönegrad bestämt belopp, synes — bortsett från den omständigheten att ännu stora delar av statsförvaltningens personal sakna så kallad reglerad avlöning och därför icke kunna inrangeras i de efter nyreglering gällande lönegraderna — vara tveksamt, då därigenom det mest verksamma medlet för framtvingande av enhetlighet torde i någon mån förlora i kraft.

Emellertid är statskontoret synnerligen angeläget, att en utredning om statens förhållande till familjepensionskassorna och i sammanhang därmed också beträffande den av revisorerna förordade åtgärden kommer till stånd fortast möjligt; och ämbetsverket vill därför ifrågasätta, huruvida icke åt 1930 års pensionssakkunniga, vilka lära vara sysselsatta med utredning av spörsmålet om icke-ordinarie statstjänares familjepensionering, kunde uppdragas att verkställa erforderlig utredning av nu ifrågasvarande angelägenhet.

Stockholm den 7 januari 1933.

Underdånigst:

A. E. M. ERICSSON.

C. A:SON LEIJONHUFVUD.

Carl Peyron.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 175, § 51.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t den 16 december 1932 anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över vissa av riksdagens år 1932 församlade revisorer i deras berättelse under § 51 gjorda uttalanden beträffande avlöningsför-

måner m. m. åt befattningshavare å indragningsstat och övergångsstat, får statskontoret i underdånighet anföra följande.

Den av revisorerna gjorda utredningen synes giva vid handen, att mycket växlande grunder tillämpats vid överflyttning till indragningsstat av ordinarie personal, samt att det får anses vara nödvändigt, att någorlunda enhetliga principer vid ifrågavarande överflyttning genomföras. Särskilt synes det vara förtjänt av uppmärksamhet, att de från och med den 1 juli 1926 tillämpade föreskrifterna rörande dyrtidstillägg för befattningshavare å indragningsstat och rörande pensionsförhöjning åt sådana befattningshavare blivit så avfattade, att det med föreskrifterna avsedda syftet icke vunnits och statens utgifter, i stället för att, såsom avsikten varit, minskas, kommit att åtminstone i vissa fall ökas i anledning av de meddelade föreskrifterna. Statskontoret delar revisorernas uppfattning om, att en författningsändring på detta område får anses påkallad. Statskontoret vill ifrågasätta, huruvida icke — särskilt om en sänkning av dyrtidstilläggen kommer till stånd — den anordningen kan redan från nästa budgetår vidtagas, att å reglerade avlöningar å indragningsstat dyrtidstillägg icke vidare utgår, medan på oreglerade dylika avlöningar utgår dyrtidstillägg efter den procentsats, som utgör skillnaden mellan beräkningarna av dyrtidstillägg å reglerad och å oreglerad pension (f. n. 18 procent).

Statskontoret är ense med revisorerna därom, att det ur statens synpunkt måste anses önskvärt, att, för den händelse å indragningsstat uppförd befattningshavare skulle erhålla annan anställning i statens tjänst, som icke är att hänföra till ordinarie befattning, föreskrift framdeles meddelas därom, att han skall avstå avlöningsförmånerna å indragningsstaten eller vidkännas en minskning av desamma.

De av revisorerna berörda frågorna rörande avlöningsförmånerna å indragningsstaten samt befattningshavares överflyttning till annan tjänst jämte villkoren härför synas vara förtjänta av att underkastas en allsidig utredning, så att för framtiden någorlunda bestämda grunder kunna fastställas i nämnda hänseenden.

Statskontoret har intet att erinra mot, att utbetalning av avlöning till på indragningsstat uppförd personal överflyttas på statskontoret, till vilket ämbetsverk under de senaste åren redan överflyttats utbetalning av alla vid allmänna civilförvaltningen utgående pensioner, som icke på grund av praktiska skäl ansetts böra utbetalas av vissa speciella myndigheter.

Stockholm den 9 januari 1933.

Underdånigst:

A. E. M. ERICSSON.

KARL H. TOTTIE.

Carl Peyron.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 189, § 52.

Underdånigt utlåtande.

Genom beslut den 18 juni 1926 har Eders Kungl. Maj:t dels förklarat, att, sedan befattningen såsom statskonsulent för egnahemsväsendet å jordbruksdepartementets egnahemsavdelning komme att från och med den 1 juli 1926 indragas, dåvarande innehavaren av nämnda befattning, filosofie kandidaten August Östergren, finge, mot skyldighet att inom jordbruksdepartementet biträda vid förekommande arbetsuppgifter, från och med sagda dag tillsvidare bibehållas vid sina dåvarande avlöningsförmåner, dels föreskrivit, att Östergren sålunda tillkommande avlöning skulle bestridas från allmänna indragningsstaten, dels ock förklarat, att Eders Kungl. Maj:t framdeles ville besluta i vad mån till Östergren utbetald avlöning skulle ersättas från egnahemsavdelningens eller departementets stat. På grund av detta Eders Kungl. Maj:ts beslut har Östergren hittills uppburit avlöning från allmänna indragningsstaten enligt 28:e löneklassen, ortsgrupp G, i den i 9 § uti gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen införda löneplan, eller med 9,540 kronor för år, varjämte han åtnjutit fullt dyrtidstillägg enligt de för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder samt provisoriskt dyrtidstillägg.

Av föreliggande uttalande av riksdagens revisorer rörande ifrågavarande befattningshavares avlöningsförmåner framgår, bland annat, att jordbruksdepartementet under den tid, som förflutit, sedan omhandlade konsulentbefattning indrogs, icke haft nämnvärd användning för Östergrens arbetskraft ävensom att Östergren, enligt vad revisorerna inhämtat, icke heller i fortsättningen torde komma att tagas i anspråk för tjänstgöring inom departementet. Med anledning härav hava revisorerna framhållit, att under sådana förhållanden den nuvarande anordningen med avseende å Östergrens löneställning, vilken tillskyndade statsverket onödigt höga kostnader, icke syntes böra längre bibehållas, utan borde frågan om hans avlöningsförmåner snarast möjligt upptagas till slutligt avgörande.

Statskontoret, som delar den av revisorerna uttalade uppfattningen i förevarande fråga, anser sig, med hänsyn till vad som i ärendet blivit upplyst, böra hemställa, att förslag måtte avlätas till riksdagen om att Östergren definitivt uppföres å allmänna indragningsstaten *utan tjänstgöringsskyldighet* och att på grund härav hans lön i 28:e löneklassen bestämmes att utgå med det för sagda klass i ortsgrupp A fastställda belopp eller 8,100 kronor, för år räknat. Jämlikt § 3 i Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, sådan sagda paragraf lyder enligt Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 18 juni 1926 (nr 270), och 2 §, 3 mom., i Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 juni 1931 (nr 273) angående provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst skulle ett ordnande på sådant sätt av Östergrens framtida löneställning medföra, att det Östergren tillkommande procentuella dyrtidstillägget skulle minskas till hälften och att provisoriskt dyrtidstillägg

lägg ej alls skulle utgå till honom. Den årliga utgiftsbesparing för statsverket, som härigenom skulle vinnas, belöper sig — med dyrtidstillägget beräknat efter nu gällande grunder — till 2,115 kronor.

Emellertid läser en sådan anordning beträffande Östergrens avlöningsförmåner, som av statskontoret föreslagits, icke böra bibehållas längre än till den tidpunkt, då han, därest han varit ordinarie befattningshavare och alltså ägt rätt till tjänstepension, skulle haft skyldighet att avgå från innehavande befattning. Statskontoret vill fördenskull — med utgångspunkt från den avgångsålder, som i 6 § av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension fastställts för statskonsulenter i olika grenar av lantushållningen — föreslå, att nu av statskontoret förordade avlöningsförmåner för Östergren må utgå till och med den dag, då han uppnår 65 levnadsår.

Stockholm den 7 januari 1933.

Underdånigst:

A. E. M. ERICSSON.

C. FR. NISSEN.

Carl Peyron.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 191, § 53.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t den 16 december 1932 anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över vissa av riksdagens år 1932 församlade revisorer under § 53 av deras berättelse gjorda framställningar i avseende å allmänna indragningsstaten, får statskontoret i underdånighet anföra följande.

Statskontoret är i likhet med revisorerna av den uppfattningen, att det för närvarande tillämpade förfarandet i avseende å uppförandet av befattningar m. m. å allmänna indragningsstaten icke står i överensstämmelse med ett välordnat redovisningsväsende, och att det för den anslagsbeviljande myndigheten medför svårigheter att tillförlitligt bedöma kostnaderna för de särskilda institutionerna. Även om vissa skäl kunna anföras för att å allmänna indragningsstaten uppföra utgifterna för personliga tjänster, exempelvis personliga professorer, samt därmed förenade kostnader, synes dock mycket tala för att dylika kostnader framdeles komma att belasta de särskilda huvudtitlar, till vilka vederbörande institutioner äro hänförliga. Visserligen kunna i en del fall svårigheter uppstå, då det gäller att uppföra anslag för ifrågavarande ändamål men det synes statskontoret, som om dessa svårigheter äro av mera formell art och i varje fall få anses vara av ringa betydelse. Då fråga är om befattningshavare med tjänstgöringsskyldighet, finner statskontoret i likhet med revisorerna önskvärt, att en omläggning i avseende å uppförandet i riksstaten av utgifter för sådant ändamål kommer till stånd.

Däremot förefaller det statskontoret vara tveksamt, huruvida tillräckliga skäl få anses föreligga för att från allmänna indragningsstaten till

vederbörliga huvudtitlar överflytta jämväl kostnaderna för sådana befattningshavare, som icke längre hava någon tjänstgöringsskyldighet. I stort sett har den regeln följts, att en icke pensionsberättigad befattningshavare, som ej längre är tjänstgöringsskyldig, uppförts å allmänna indragningsstaten, och praktiska skäl tala enligt statskontorets mening för att icke belasta vederbörande huvudtitel med utgifter för en befattningshavare, vars tjänstgöringsskyldighet upphört. En dylik befattningshavare torde närmast vara att jämställa med en pensionstagare. Då pensionstagarna i allmänhet äro uppförda å elfte huvudtiteln och någon ändring häri icke nu ifrågasatts, lärer knappast anledning föreligga att från den under samma huvudtitel uppförda allmänna indragningsstaten bortflytta befattningshavare utan tjänstgöringsskyldighet.

Stockholm den 2 januari 1933.

Underdånigst:

A. E. M. ERICSSON.

KARL H. TOTTIE.

Carl Peyron.

Kommunikationsverkens lönenämnds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 193, § 54.

Till Konungen.

Genom remiss den 19 december 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt kommunikationsverkens lönenämnd att avgiva utlåtande i anledning av riksdagens år 1932 församlade revisorers under § 54 av deras berättelse gjorda uttalanden rörande gratifikation till tjänstemän vid de affärsdrivande verken. Till åtlydnad härav får lönenämnden anföra följande.

Uti 40 § av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk stadgas, att ersättning till tjänsteman för tjänstgöring vid vederbörande verk icke må — annorledes än såsom *gratifikation eller belöning* från anslag, som anvisats för sådant ändamål — utbetalas utöver vad i reglementet förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, så framt ej för fullgörande av visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänstutövning, anvisats särskilda medel eller Kungl. Maj:t finner skäl medgiva särskild gottgörelse. De i 29 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1920 (nr 493) för tjänstemän vid domänverket intagna bestämmelserna äro av samma ordalydelse som den nu anförda, allenast med den skillnaden, att i stället för uttrycket »vederbörande verk» använts ordet »domänverket».

Såsom härav framgår, innehålla 40 § i kommunikationsverkens avlöningsreglemente och 29 § i domänverkets avlöningsreglemente icke några bestämmelser, som äro avsedda att reglera utbetalning av gratifikation eller belöningar från de särskilda anslag, som sedan lång tid tillbaka varit anvisade åt dessa verk för sådant ändamål. Detta överensstämmer jämväl med den motivering till förstnämnda para-

graf, som anfördes av kommunikationsverkens lönekommitté i dess den 20 februari 1919 avgivna betänkande angående löneroglering vid kommunikationsverken. Kommittén framhöll nämligen, att för gratifikationers samt för belöningar — exempelvis för uppfinningar inom vederbörande verks arbetsområde, för visad rådighet vid olyckstillfällen m. m. — borde till vissa, efter behovet avpassade maximibelopp fixerade medel liksom förut finnas åt verken anvisade att disponeras efter vederbörande styrelses beprövande. I övrigt torde kommittén hava avsett, att frågor om särskilda ersättningar till trafikverkens personal, utöver vad avlöningsreglementet stadgar eller riksdagen eljest beslutat, i allmänhet skulle prövas av Kungl. Maj:t. Någon bestämd ledning för bedömande av huruvida gottgörelse för ett visst uppdrag må beslutas av vederbörande verk genom anlåtande av gratifikationsanslaget eller ersättningsfrågan borde hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning står emellertid icke att hämta vare sig i lönekommitténs betänkande eller från lönerogleringsfrågans fortsatta behandling hos Kungl. Maj:t och riksdagen. Lönenämnden håller också före, att med de mångskiftande tjänstgörings- och arbetsförhållanden, som råda vid dessa verk, det ej heller lärer vara möjligt att uppdraga några allmängiltiga riktlinjer i detta hänseende.

Det synes emellertid lönenämnden ligga i sakens natur, att de till styrelsernas vid statens affärsdrivande verk disposition ställda gratifikationsanslagen icke få anlitas på ett sätt, som skulle kunna giva de däriifrån utgående ersättningarna sken av att utgöra förtäckta löneförmåner. Sålunda torde gratifikation eller belöning i allmänhet icke böra ifrågasättas exempelvis för tämligen regelbundet återkommande övertidsarbeten av till övertidsersättning icke berättigad tjänsteman, för så vitt dylikt övertidsarbete är att betrakta såsom tillhörande tjänstemannens befattning, eller för annat brådskande arbete i egen tjänst, vilket regelbundet återkommer under vissa tider på året, eller överhuvud taget såsom löneförhöjning för arbete, som normalt åligger vederbörande tjänsteman och vars utförande icke åsamkat tjänstemannen särskilda utgifter.

Att uppställa några enhetliga regler för användande av de till nu ifrågasvarande verks förfogande ställda gratifikationsanslagen synes lönenämnden varken vara möjligt eller lämpligt. En dylik anordning skulle lätt kunna medföra en begränsning i den enskilda styrelsens möjligheter att genom tilldelande av gratifikation tillgodose sitt verks speciella intressen. Det är icke givet, att en bestämmelse på området, som väl kunde lämpa sig för efterföljd vid det ena verket, också vore ägnad att kunna godtagas för det andras vidkommande. Lämpligast synes vara, att styrelserna vid ifrågasvarande verk framgent liksom hittills äga befogenhet att inom ramen av beviljade anslagsbelopp och med hänsyn till de vid de särskilda verken rådande förhållandena besluta i fråga om gratifikationers och belöningar till den underlydande personalen.

Därest man vill förebygga, att — såsom revisorerna synas befara — gratifikationssystemet vid de affärsdrivande verken erhåller större omfattning eller annan karaktär, än därmed ursprungligen avsetts, torde detta lämpligen kunna ske på det sätt, att dessa verks styrelser åläggas skyldighet att vid varje års slut till Kungl. Maj:t avgiva redogörelse över de utbetalningar, som skett från det i vederbörande verks driftkostnadsstat upptagna gratifikationsanslaget. Därigenom skulle Kungl. Maj:t erhålla möjlighet att fortlöpande granska gjorda utbetalningar och, där så erfordrades, ingripa medelst föreskrifter. En sådan anordning skulle enligt näm-

dens mening på ett enklare men i stort sett ändock tillfredsställande sätt tillgodose det syfte, som statsrevisorerna velat ernå, då nu frågan om utfärdande av kompletterande bestämmelser till de olika avlöningsreglementenas stadganden rörande gratifikation eller belöning av dem förts på tal.

I avgörandet av förevarande ärende hava deltagit undertecknad lönenämndens ordförande, ledamöterna Eriksson, Lindblad, Mattelin, N. A. Nilsson och Wold samt suppleanten Carlsson.

Stockholm den 14 januari 1933.

Underdånigst:

DAVID BERGSTRÖM.

Alfred Carlsson.

Generalpoststyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorerers uttalande del I, sid. 193, § 54.

Till Konungen.

Genom remiss den 19 december 1932 har generalpoststyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens senast församlade revisorer anfört beträffande gratifikationer till tjänstemän vid statens affärsdrivande verk.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen anföra följande.

Av det i postverkets driftkostnadsstat ingående anslaget till gratifikationer m. m., för närvarande upptaget till 30,000 kronor, ägde generalpoststyrelsen under år 1932 disponera, högst 3,000 kronor till belöningar för sådana för postverket nyttiga uppfinningar och konstruktioner, som göras inom landet och för användning erbjudas åt postverket, högst 7,000 kronor såsom bidrag för resor till och från Postmännens semesterhem, och återstoden eller 20,000 kronor till gratifikationer och reseunderstöd. Med sistnämnda belopp har det egentliga gratifikationsanslaget utgått under vart och ett av åren 1929, 1930 och 1931. Tidigare, alltsedan år 1920, ägde generalpoststyrelsen att årligen för gratifikationer disponera 15,000 kronor. Detta belopp hade emellertid under åren visat sig otillräckligt, varför Kungl. Maj:t, med bifall till generalpoststyrelsens i skrivelse den 27 september 1929 därom gjorda framställning, den 18 oktober 1929 medgav att generalpoststyrelsen finge under år 1929 för gratifikationer använda tillhoppa högst 20,000 kronor.

Beträffande dispositionen för år 1932 av det för gratifikationer anvisade beloppet är att märka att, jämlikt kungl. brevet den 31 december 1931 angående postverkets stat för driftkostnader år 1932, av detsamma jämväl skulle utgå understöd åt vid postverket anställd tjänsteman för iakttagelser eller studier i utlandet, som kunna tjäna postverkets intressen, i den mån dylikt understöd blivit av Kungl. Maj:t beviljat, medan för samma ändamål under föregående år varit anvisat särskilt belopp, för vart och ett av åren 1920—1928 15,000 kronor och för vart och ett av åren 1929—1931 20,000 kronor.

Av det för gratifikationer avsedda beloppet har under åren 1929—1932 förbrukats respektive kronor 17,605:—, 15,605:22, 7,124:50 och 8,021:—.

I sitt förslag till driftkostnadsstat för år 1933 har generalpoststyrelsen upptagit anslaget till gratifikationer m. m. till oförändrat belopp, 30,000 kronor, och begärt bemyndigande att använda anslaget enligt för år 1932 gällande grunder.

Revisorerna återgiva den motivering, som kommunikationsverkets lönekommitté år 1918 gav för 40 § i sagda verks avlöningsreglemente, och anföra att det knappast låter sig göra att med ledning av sagda motivering med säkerhet angiva i vilka fall gratifikationer må av verken utbetalas.

Utöver vad i § 8 av generalpoststyrelsens instruktion säges om belöningar och gratifikationer äro för styrelsens vidkommande icke utfärdade några bestämmelser rörande gratifikationsanslagets användning. Sådana bestämmelser äro, enligt generalpoststyrelsens åsikt, ej heller erforderliga. I själva begreppet gratifikation synes inlagt vad som vid anslagets användning skall iakttagas. De fall, då generalpoststyrelsen ansett gratifikation böra utgå, kunna — med bortseende alltjämt från ovan berörda, i styrelsens instruktion närmare berörda belöningar och dylikt — i huvudsak hänföras till någon av följande grupper:

tjänsteman har i särskild grad visat nit och intresse vid utövandet av sin tjänst, i synnerhet vid organisering och ledning av arbete, som skall utföras under prövande förhållanden, i viss mån liggande utanför de arbetsuppgifter, som i allmänhet äro förenade med tjänst av det ifrågavarande slaget. Till denna grupp hör även postmästare, som har att utöva uppsikt över och ledning av postdiligenstrafik och särskilt därmed förenad snöplogning;

tjänsteman har vid extraordinära tillfällen visat rådighet och sinnens närvaro samt utfört uppoffrande arbete;

tjänsteman har vid sidan av egen tjänst utfört arbete som krävt särskilda personliga förutsättningar, såsom arbete av litterär art;

tjänsteman har å övertid utfört arbete, vilket icke i annan ordning ersatts, beroende därpå att övertidsersättning på grund av gällande bestämmelser icke kunnat utgå eller att dylik ersättning icke ifrågasatts;

tjänsteman har under tjänsteutövning och på grund av denna åsamkats extra utgifter, som icke kunnat i annan ordning ersättas;

kontorsvakt har vid avgången ur tjänst erhållit s. k. avgångsgratifikation tillmätt med hänsyn till hans tjänstetids längd.

Generalpoststyrelsen har den erfarenheten, att styrelsen genom möjligheten att på detta sätt utdela en belöning eller uppmuntran kunnat undgå åtgärder, som skulle hava åsamkat postverket utgifter överstigande gratifikations belopp, och styrelsen skulle anse det skadligt att insnöra gratifikationsanslagets användning i detaljerade föreskrifter, som komme att begränsa den handlingsfrihet, som just medger att anslaget vid en förnuftig användning fyller en nyttig praktisk uppgift.

Vad beträffar gratifikationsanslagets storlek visa de ovan anförda siffrorna att styrelsen med varsamhet använt sin befogenhet. Den omständigheten att styrelsen icke tillfullo utnyttjat anslaget bör ingalunda tagas till intäkt för en nedsättning av detsamma, då det kan tänkas att särskilda omständigheter komme att tillfälligtvis motivera ett kraftigare utnyttjande och då styrelsen bör kunna anföras att efter omständigheterna disponera detta i förhållande till postverkets driftkostnadsstats slutsumma ringa belopp.

Generalpoststyrelsen är alltså av den uppfattning, att sådana bestämmelser, som av riksdagens revisorer bringats på tal, icke äro behövliga, men väl kunna bliva till skada.

Stockholm den 3 januari 1933.

Underdånigst:
ANDERS ÖRNE.

K. A. CARSTENSEN.

Carl Norgren.

Telegrafstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 193, § 54.

Till Konungen.

Genom kungl. remiss den 19 december 1932 har telegrafstyrelsen anbefallts att senast den 11 januari 1933 avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1932 församlade revisorer under § 54 av sin berättelse anfört angående gratifikationer till tjänsteman vid statens affärsdrivande verk. Till åttlydnad härav får telegrafstyrelsen anföra följande.

Statsrevisorerna ifrågasätta icke annat än att det under vissa förhållanden kan vara av värde för statens verk att till sitt förfogande hava medel, som möjliggöra utdelandet av gratifikationer till personalen. Telegrafstyrelsen önskar för sin del starkt betona, att det är ett oavvisligt behov för styrelsen att för nämnt ändamål disponera medel.

Statsrevisorernas anmärkningar gå ut därpå, att de belopp, som ställts till de skilda verkens förfogande för gratifikationsändamål, icke avvägrats efter någon rättvis fördelningsgrund, samt att det saknades enhetliga principer för gratifikationernas tilldelande. Vad den första av dessa anmärkningar angår, har telegrafstyrelsen endast att för telegrafverkets vidkommande meddela, att styrelsen finner det åt densamma anvisade beloppet icke vara högre än erforderligt. Upplysningsvis kan nämnas, att det belopp, som av telegrafstyrelsen finge användas till gratifikationer, blev år 1911, då telegrafverkets totala avlöningssumma uppgick till omkring 6 miljoner kronor, av Kungl. Maj:t fastställt till 4,000 kronor, men höjdes år 1919, då avlöningssumman stigit till omkring 27 miljoner kronor, till det ännu gällande maximibeloppet av 15,000 kronor. Totala avlöningssumman för telegrafverket utgör nu omkring 33 miljoner kronor.

Vidkommande åter den senare av statsrevisorernas anmärkningar, ligger det enligt telegrafstyrelsens förmenande i sakens natur, att några enhetliga bestämmelser rörande utdelning av gratifikationer icke gärna kunna meddelas. I och med det att sådana bestämmelser meddelades, komme gratifikationerna att förlora en av sina värdefullaste egenskaper och mer eller mindre erhålla avlönings karaktär.

Vad slutligen beträffar de av statsrevisorerna särskilt omnämnda gratifikationerna för »livsfarligt arbete i radiomaster», får styrelsen framhålla, att, jämlikt gällande kollektivavtal mellan telegrafverket och telegraf- och telefonmannaförbundet rörande avlöningar m. m. till arbetare vid telegrafverkets linjedistrikt, dubbel timavlöning utgår till arbetare,

som utför »livsfarligt arbete i radiomast eller arbete i luftkabelvagn», dock att den extra ersättningen skall utgöra minst 3 kronor för varje dag dylikt arbete utförts. I de fall, där sådant arbete icke kunnat utföras av linjearbetare utan annan personal måst anlitas, har denna ansetts böra beredas samma särskilda ersättning som arbetarpersonal och sålunda tilldelats gratifikation, beräknad enligt nyss nämnda grunder.

Vid detta ärendes avgörande hava närvarit generaldirektören greve Hamilton samt byråcheferna Lundgren, Wold och Ohrling.

Stockholm den 7 januari 1933.

Underdånigst:

A. HAMILTON.

ALFR. LUNDGREN.

Sigurd Hersson.

Järnvägsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 193, § 54.

U t l å t a n d e.

Styrelsen, som anser sig sakna anledning yttra sig över anmärkningen i vad den kan antagas icke beröra statens järnvägar, får anföra följande i fråga om vad revisorerna i övrigt andragit i förevarande avseende.

Såsom torde framgå såväl av de belopp, vilka av styrelsen i kostnadsstaterna för olika år begärts för gratifikationer, som av revisorernas sammanställning av vid statens järnvägar i sådant avseende utbetalda belopp, har styrelsen iakttagit största återhållsamhet på detta utgiftsområde, ett förhållande, varåt revisorerna även, om ock blott indirekt, givit sitt erkännande uti konstaterandet av att gratifikationsanslaget vid statens järnvägar, trots detta verks betydligt större personalstock, avsevärt understiger motsvarande anslag vid övriga affärsverk (frånsett domänverket).

Ehuru det vid sådant förhållande och då revisorerna ej heller kunnat konstatera vare sig något överskridande av det blygsamma anslaget eller oriktig användning av detsamma — därvid må erinras, att de i revisorernas sammanställning upptagna gratifikationerna för reklamarbete utbetalats av särskilt av Kungl. Maj:t för ändamålet anvisade medel, samt att det i nämnda sammanställning upptagna beloppet för kontrollarbete med 1931 års minnesskrift rätteligen bort påföras minnesskriftens konto — synes styrelsen som om skäligen anledning till anmärkning mot styrelsen i förevarande avseende skulle saknas, vill styrelsen framhålla, att styrelsen deklarerar revisorernas uppfattning, att gratifikation ej bör ifrågakomma under sådana förhållanden, att den blir att betrakta som en maskerad löneförman.

Däremot kan styrelsen icke ansluta sig till revisorernas åsikt att tillräckliga skäl ej skulle föreligga att låta de affärsdrivande verkens personal intaga en mera gynnad ställning än tjänstemännen vid andra statsverk beträffande möjligheten till gratifikation, nämligen försåvitt revisorerna därmed avse ett beskärande av den redan nu begränsade rätten att medgiva gratifikation. Vad särskilt statens järnvägar angår måste på

detta område — liksom det skett på andra — beaktas angelägenheten av att de i möjligaste grad kunna förvaltas med den smidighet och frihet från järnvägsdriften ovidkommande formella hinder, som utmärker konkurrerande trafikföretag. Enligt styrelsens mening vore det därför icke blott obehövt utan även skadligt att, åtminstone vad statens järnvägar angår, införa några bestämmelser till ytterligare inskränkande av verksamhetens rörelsefrihet i fråga om rätten att utdela gratifikationer. Likaså anser styrelsen att ett eventuellt fastslående, på sätt av revisorerna ifrågasatts, av enhetliga principer för medgivande av gratifikationer — något varemot styrelsen i och för sig icke har något att invända — icke bör få medföra någon försämring av möjligheterna för styrelsen att genom utdelning av gratifikationer tillgodose verkets intressen.

Stockholm den 27 december 1932.

Underdånigst:

AXEL GRANHOLM.

NILS VARENIUS.

Vattenfallsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 193, § 54.

Till Konungen.

Genom remiss den 19 december 1932 har vattenfallsstyrelsen anbefallts att senast den 11 januari 1933 avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1932 församlade revisorer under § 54 av sin berättelse anfört angående gratifikationer till tjänstemän vid statens affärsdrivande verk. Till åtlydnad härav får styrelsen i underdånighet anföra följande.

Enligt vattenfallsstyrelsens mening finnes det icke något särskilt anmärkningsvärt däruti, att gratifikationssystemet vid statens affärsdrivande verk erhållit en större omfattning än vid de rent administrativa ämbetsverken. Till följd av arbetets speciella natur vid de affärsdrivande verken torde det nämligen föreligga ett större behov av gratifikationer vid dessa verk än vid de övriga verken. Detta sammanhänger delvis även därmed, att de stela statliga avlöningsbestämmelserna icke äro särskilt väl lämpade för statens affärsverk. Vid flera tillfällen ha därför, bl. a. av vissa kommittéer, framhållits behovet av friare avlöningsformer vid sistnämnda verk.

Det må också framhållas, att man i detta sammanhang har att räkna med icke blott personalen vid affärsverkens styrelser och lokala kontor utan även drift- och underhålls- samt byggnadspersonal vid lokalförvaltningarna.

Vattenfallsstyrelsen har emellertid icke något att erinra mot att, såsom riksdagens revisorer ifrågasatt och i den mån det är möjligt, allmänna principer för gratifikationers tilldelande bliva fastställda och de olika verkens anslag till gratifikationer närmare anpassas efter storleken av verkens personalantal, beskaffenheten av deras arbetsuppgifter och omfattningen av deras affärsrörelse, allt under förutsättning att affärsverkens möjlighet att med gratifikationer honorera vissa särskilda prestationer av

personalen icke därigenom på olämpligt sätt inskränkes. Nämnda verks styrelser, som ofta ha att besluta i frågor av ojämförligt mycket större ekonomisk räckvidd, borde dock kunna tillerkännas det förtroendet att efter bästa förstånd handhava de jämförelsevis obetydliga gratifikationsanslag, varom här är fråga.

Enligt ordalydelsen av 40 § i kommunikationsverkens avlöningsreglemente bör man härvid skilja mellan belöningar och gratifikationer.

Belöningar ha av kommunikationsverkens lönekommitté angivits kunna utgå exempelvis för uppfinningar inom vederbörande verks arbetsområde, för visad rådighet vid olyckstillfällen m. m. I vattenfallsstyrelsens instruktion har styrelsen medgivits att utbetala belöning med högst 500 kronor för upptäckande eller gripande av den, som förövat åverkan eller skada å eller tillgrepp från statens vattenfallsverks egendom. Det synes styrelsen stå i överensstämmelse med lönekommitténs intentioner, att belöningar även må kunna utbetalas för utarbetande av sådana nya och originella konstruktioner eller arbetsmetoder, som äro av större betydelse för vederbörande verk, även om de ej direkt kunna rubriceras såsom uppfinningar, samt för annat banbrytande arbete inom verkets verksamhetsområde.

Beträffande *gratifikationer* kan vattenfallsstyrelsen icke fullt ansluta sig till revisorernas uttalande angående de fall, då gratifikationer äro att betrakta såsom en maskerad avlöningsform och följaktligen icke böra utgå. Styrelsen anser, att gratifikationer böra kunna utbetalas för *mera omfattande merprestationer av tillfällig natur* i följande fall:

a) till tjänstemän i befäls- eller underbefälsställning för förtjänstfullt handhavande av forcerade byggnadsarbeten, som av vederbörande i avsevärd grad krävt extra ansträngningar och tjänstgöring utöver normal arbetstid,

b) för reparationer, som vid driftstörningar utförts under försvärande omständigheter men ändå raskt och väl,

c) för sådant särskilt farligt arbete, som ej normalt åligger tjänstemannen,

d) för extra arbeten eller uppdrag, som ej tillhöra tjänstemannens normala arbetsuppgifter och som utförts vid sidan av dessa, såvida ej ersättningsfrågan är av den betydelse, att den bör underställas Kungl. Maj:t,

e) för utförande av mera kvalificerade och maktpåliggande arbeten än dem, som tillhöra tjänstemannens befattning, då det av särskilda skäl icke befunnits lämpligt att förordna honom å högre tjänst,

f) för övertidsarbete, som utförts av till övertidsersättning berättigad tjänsteman, då den utgjorda övertiden till följd av särskilda omständigheter ej kunnat beräknas.

Ovanstående uppräknning gör ej anspråk på att vara uttömmande. Det kan mycket väl vara befogat att undantagsvis bevilja gratifikationer även i andra fall än de sålunda angivna.

Däremot böra gratifikationer *icke* utgå, såvida ej samtidigt något av ovannämnda fall a) och b) föreligga,

för mera kortvarigt arbete i högre tjänst än tjänstemannens egen, då vikariatsersättning åtnjutes,

för visat nit och intresse i arbete i egen tjänst,

för tämligen regelbundet återkommande eller »normalt» övertidsarbete av tjänsteman, som ej är berättigad till övertidsersättning, då dylikt övertidsarbete är att betrakta såsom tillhörande tjänstemannens tjänst,

för annat mera brådskande arbete i egen tjänst, vilket regelbundet återkommer under vissa tider på året,

eller över huvud såsom löneförhöjning för arbete, som normalt åligger vederbörande tjänsteman.

Härvid förutsätter vattenfallsstyrelsen, att vid mera långvariga och krävande förordnanden å högre tjänst, då den vanliga vikariatsersättningen är att betrakta såsom otillräcklig, särskild gottgörelse kan antingen medgivas av Kungl. Maj:t enligt 40 § i kommunikationsverkens avlöningsreglemente eller, där nämnda förfaringssätt ej anses lämpligt, av vederbörande verksstyrelse lämnas i form av gratifikation, såsom styrelsen under hand erhållit anvisning om från regeringshåll i ett speciellt fall.

Enligt ett uttalande av statsutskottet vid 1932 års riksdag bör emellertid icke utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall vare sig belöning eller gratifikation utbetalas till ordinarie tjänsteman, som tillsatts genom förordnande på viss tid.

I vattenfallsstyrelsens beslut rörande detta ärende hava styrelsens samtliga ledamöter deltagit, varjämte överdirektören Borgquist och byråchefen Fröman även deltagit i ärendets handläggning.

Stockholm den 9 januari 1933.

Underdånigst:

G. MALM.

AXEL JACOBSON.

Domänstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 193, § 54.

Med anledning av förevarande remiss får domänstyrelsen framhålla såsom sin mening, att gratifikationer böra utbetalas endast i särskilda undantagsfall. Styrelsen har för sin del icke något att erinra mot revisorernas förslag, att kompletterande bestämmelser utfärdas, varigenom enhetliga principer bli fastslagna för tilldelande av gratifikationer.

Vid detta ärendes avgörande hava, förutom undertecknad, närvarit överdirektören samt byråchefen Wahlestedt, föredragande.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:

G. KUYLENSTJERNA.

L. Carlquist.

Generalpoststyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 203, § 55.

Behovet av en ny arbetsordning för generalpoststyrelsen har gjort sig gällande från den tidpunkt, då postsparbanken inordnades i postverket, eller med ingången av år 1923. Med hänsyn till de stora förändringar i

fråga om postsparbankens organisation och arbetssätt, som då genomfördes, fann sig den för detta arbete närmast ansvarige byråchefen helt naturligt icke kunna framlägga förslag till arbetsordning för femte byråns vidkommande förrän några års erfarenhet vunnits angående verkningarna av omläggningen. Jämväl postgiroverrelsens införande med ingången av år 1925 påkallade vissa ändringar i generalpoststyrelsens organisation och arbetssätt. Dessa hade emellertid karaktären av försöksanordningar och kunde därför icke lämpligen föranleda ändringar i styrelsens arbetsordning förrän anordningarna prövats under någon längre tid. Den partiella omorganisation av styrelsen, som beslutades år 1927 men som icke kunde i sin helhet genomföras förrän under år 1930, då två av de av omläggningen berörda byråcheferna avgingo ur tjänst, innebar vidare en viss omgruppering av ärenden mellan styrelsens I—IV byråer och borde sålunda jämväl föranleda ändringar i styrelsens arbetsordning. Styrelsen ansåg det emellertid mest ändamålsenligt att låta med utfärdandet av ny arbetsordning anstå intill dess de under år 1930 tillsatta nya byråcheferna hunnit bilda sig en på egen erfarenhet grundad uppfattning om arbetets lämpliga fördelning inom respektive byråer samt om den befogenhet, som borde tillkomma vederbörande tjänstemän.

Av nu nämnda anledningar har utarbetandet av en ny arbetsordning för styrelsen icke kunnat upptagas förrän under år 1932. Vad beträffar den omförmälda omgrupperingen av ärenden mellan styrelsens I—IV byråer har styrelsen genom särskilda beslut fastställt ärendenas fördelning, och någon större olägenhet för arbetets behöriga bedrivande inom ifrågavarande byråer har avsaknaden av en formlig arbetsordning icke förorsakat styrelsen. Generalpoststyrelsen finner det emellertid angeläget, att den nya arbetsordningen snarast möjligt färdigställs, och styrelsen har för avsikt att bedriva detta arbete så att ny arbetsordning må kunna träda i tillämpning under innevarande år.

I behandlingen av detta ärende hava jämväl byråcheferna Döss, Högner, Carstensen och Sandberg deltagit.

Stockholm den 3 januari 1933.

Underdånigst:

ANDERS ÖRNE.

GUNNAR LAGER.

H. G. Holmström.

Generalpoststyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 203, § 56.

Till Konungen.

Genom beslut den 19 december 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt generalpoststyrelsen att avgiva utlåtande med anledning av vad riksdagens år 1932 församlade revisorer anfört beträffande postsparbankens förvaltning. I anledning därav får generalpoststyrelsen anföra följande.

Frågan om användning av den å postsparbanksrörelsen uppkomna vinsten för nedskrivning av bankens tillgångar har för icke länge sedan i an-

nat sammanhang varit föremål för generalpoststyrelsens noggranna prövning. Efter i saken verkställd undersökning har generalpoststyrelsen den 28 november 1932 till statsrådet och chefen för finansdepartementet avlåtit en skrivelse av väsentligen samma innehåll, som nedan följer.

Inledningsvis har i nyssnämnda skrivelse framhållits, hurusom postsparbanksledningen städse har ansett det vara förenligt med en sund ekonomisk förvaltning av postsparbanken att göra sådana nedskrivningar av det bokförda värdet av bankens obligationsinnehav, som synts påkallade med hänsyn till angelägenheten att undvika förluster vid eventuellt påfordrade ansträngningar att anskaffa likvida medel. Redan i äldre tider har den dåvarande styrelsen för postsparbanken gång efter annan och i olika sammanhang framhållit nödvändigheten att söka på sådant sätt konsolidera banken. Så snart postsparbanksrörelsen över huvud lämnade någon disponibel vinst, användes denna också med Kungl. Maj:ts medgivande bland annat för sådan nedskrivning, varom nu är fråga.

När postsparbanken för tio år sedan omorganiserades efter de grunder, som fortfarande gälla, skedde detta förnämligast på grund av den av statsmakterna starkt understrukna angelägenheten att förbättra bankens ekonomiska ställning. Det är vid sådant förhållande helt naturligt, att ledningen för den omorganiserade postsparbanken, d. v. s. generalpoststyrelsen, sett som sin uppgift icke endast att ur postsparbanksrörelsen utvinna ett årligt överskott utan även att använda detta överskott på sätt, som bäst tryggade bankens framtida ekonomi. Ett led härutinnan har varit de nedskrivningar av det bokförda värdet av postsparbankens obligationsinnehav, som årligen vidtagits och vilka lämnats utan anmärkning jämväl av Kungl. Maj:t.

Därest postsparbanken över huvud skall drivas såsom ett affärsföretag, torde den böra väsentligen anpassas efter de krav, som av statsmakterna ansetts vara ur trygghetssynpunkt oundgängliga för privata sparbanker eller liknande företag. Såsom för dessa måste det för postsparbanken te sig angeläget att tillse, att tillgångarna icke bokföras högre än att banken kan undgå förluster även vid jämförelsevis hårda finansiella påfrestningar för landet. Vål har postsparbanken sedan några år arbetat »i medvind» och lyckats i hög grad förvärva sig allmänhetens förtroende. Det ligger dock i öppen dag, att detta förtroende icke utgör någon tillräckligt stark garanti mot betydande uttagningar av inestående medel, därest vårt land skulle råka i lika stora svårigheter som dem, i vilka åtskilliga andra stater för närvarande befinna sig. Vid stor arbetslöshet, sjunkande löner och ett hårt skattetryck kan ett läge uppstå, som kännetecknas av utströmning av sparmedel även från de säkraste sparinstitut.

För att kunna möta under sådana förhållanden framställda anspråk från insättarna, måste kontanta medel anskaffas i motsvarande omfattning, vilket lämpligen bör ske på två sätt, nämligen genom indrivning av reversfordringar eller realisation av värdepapper. Ehuruval postsparbanken har stora placeringar mot säkerhet av primärin-teckning i fastighet, löpande med kort uppsägningstid, torde — efter vad erfarenheten särskilt under krigsåren visat — en snabb indrivning av dessa fordringar under ekonomiskt tryckta tider i praktiken visa sig ogörlig. För anskaffande av rörliga medel, lärer det därför bliva nödvändigt att företaga realisation av obligationsportföljen i erforderlig utsträckning. Det är tydligen angeläget såväl för postsparbanken som för statsverket, att

en sådan realisation av viss storlek kan ske, utan att brist uppstår, för vars täckande statsverket står i ansvar.

Det kan givetvis alltid råda delade meningar om den gräns, till vilken nedskrivning av obligationsvärdet bör ske till vinnande av rimlig trygghet i nu omhandlade avseende. Att denna gräns icke bör dragas särdeles snävt beträffande företag av postsparbankens karaktär synes uppenbart. Forcerade uttagningskrav ur postsparbanken skulle på grund av bankens särbeskaffenhet — postsparbanksrörelsens stora utbredning över hela landet och de särskilda spararnas relativt små och därför under ett utbrett nödläge hastigt konsumerade tillgodohavanden — lätteligen kunna komma att uppgå till så stora belopp, att en upplåning bleve otillräcklig och banken nödgades sälja mycket stora obligationsposter. Även om all försiktighet iakttoges, riskerades därvid helt visst, att marknadspriset nedtrycktes under det, varmed man eljest haft anledning att räkna. Det får icke heller förbises, att den höga räntefot, som under ett här åsyftat läge torde komma att tillämpas av sparinstitutet, givetvis skulle vara ägnad att nedpressa kurserna på lågprocentiga obligationer och sålunda ytterligare skärpa svårigheterna.

Det kan gentemot det nu förda resonemanget måhända sägas, att postsparbanken icke under ett så svårt krisläge som det här skildrade skulle befinna sig i en sämre ställning än andra penninginstitut, och att knappt några trygghetsåtgärder förslå att möta verkningarna av en allmän och mycket långvarig ekonomisk katastrof. Detta är riktigt. Generalpoststyrelsen har icke heller i sin nedskrivningspolitik räknat med större nedskrivningsprocent än den som gemenligen tillämpas i privata företag av med postsparbanken jämförbar beskaffenhet. Styrelsen har nämligen bemödat sig att i fråga om postsparbankens obligationsinnehav söka tillämpa sådana medeltalsvärden, som enligt 33 § i lagen om sparbanker den 22 juni 1923 skola gälla vid värdering av de enskilda sparbankernas innehav av obligationer.

För vinnande av säkrast möjliga material för ett omdöme beträffande postsparbankens obligationsportfölj och det sätt, varpå nedskrivningarna av obligationernas bokförda värden ägt rum, har generalpoststyrelsen anmodat en utanför banken stående opartisk fackman på området att företaga viss undersökning. Såsom resultat av denna undersökning har framkommit närslutna sammandrag (bil. A),¹ visande postsparbankens obligationsinnehav per den 31 december 1931 med angivande av respektive obligationsgruppers nominella belopp, deras bokföringsvärden per nämnda dag, deras beräknade marknadsvärden per den 31 december 1921 och per den 31 december 1931 samt slutligen förhållandet mellan marknadsvärdena och bokföringsvärdena nämnda dagar. Självfallet hava vissa svårigheter förelegat vid bedömande av obligationsvärdena vid 1921 års utgång. I ett flertal fall hava kurser från denna tidpunkt av olika skäl ej kunnat noggrant fastställas. Antingen hava noteringar av köp-, betalt- eller deklarationskurser saknats eller ock hava de ej kunnat tillämpas på grund av att vederbörande obligation under eller efter år 1921 erhållit förändrad räntesats. Ej heller hava alltid fullt lämpliga objekt för en jämförande bedömning varit förhanden. Givetvis kunna därför olika uppfattningar göra sig gällande vid värdeberäkningen. Dylika vid varje sådan undersökning ofrånkomliga skiljaktigheter torde emellertid vara

¹ Ej här avtryckt.

av tämligen ringa betydelse vid värdering av en obligationsportfölj av sådan storlek som postsparbankens.

Vid den nu verkställda värderingen per den 31 december 1931 hava genomgående tillämpats de kurser, som per nämnda dag i och för användning vid deklaration blivit fastställda av Svenska fondhandlareföreningens obligationskommitté.

Av undersökningen framgår

att postsparbankens obligationsinnehav den 31 december 1931 å	nom. kr. 163,752,099: 94
per samma dag bokförts till belopp av	» 143,677,075: 34
att samma innehav vid tiden omkring 1931 års slut torde kunna åsättas ett marknadsvärde avc:a	» 151,139,405: —
vilket belopp med	c:a » 7,462,300: —
<i>eller c:a 5.19 procent överstiger det bokförda värdet, samt</i>	
att samma obligationsinnehav med hänsyn till kursnivån vid tiden omkring 1921 års slut torde kunna åsättas ett marknadsvärde av	c:a » 133,520,890: —
vilket belopp med	c:a » 10,156,185: —
<i>eller 7.07 procent understiger det bokförda värdet.</i>	

Vid eventuell nedskrivning av postsparbankens obligationsinnehav till de värden, som voro gällande vid 1921 års slut, skulle alltså erfordras ett belopp av i runt tal *kronor 10,150,000: —.*

Den verkställda undersökningen har utsträckts till att avse även de under år 1932 inköpta obligationerna. Man har nämligen sökt utröna, huru stort belopp, som skulle behöva tagas i anspråk för nedskrivning av dessa obligationer till de marknadsvärden, som torde kunna anses hava varit gällande den 31 december 1931 respektive den 31 december 1921. Resultatet av denna undersökning, som verkstälts på samma sätt som den ovan relaterade, framgår av den i bilaga B¹ gjorda sammanställningen. Denna visar

att under år 1932 inköpts obligationer till ett nom. belopp av	kr. 24,364,100: —
vilket belopp bokförts med	» 23,738,985: 60
att dessa obligationer vid tiden omkring 1931 års slut torde kunna åsättas ett marknadsvärde av c:a	» 23,193,595: —
vilket belopp med	c:a » 545,000: —
<i>eller 2.30 procent understiger det bokförda värdet,</i>	
att dessa obligationer med hänsyn till kursnivån vid 1921 års slut torde kunna åsättas ett marknadsvärde av	c:a » 20,647,812: —
vilket belopp med	c:a » 3,091,000: —
<i>eller c:a 13 procent understiger det bokförda värdet.</i>	

För bokföring av omnämnda under året inköpta obligationer till de marknadsvärden, som voro gällande vid slutet av år 1931 respektive 1921, skulle således erfordras följande belopp:

enligt 1931 års marknadsläge	c:a kr. 545,000: —
enligt 1921 års marknadsläge	c:a » 3,091,000: —.

¹ Ej här avtryckt.

Med allt beaktande av de svårigheter, som föreligga för erhållande av fullt riktiga siffror vid en sådan undersökning som den nu omhandlade, lär man med fog kunna påstås, att undersökningsresultaten ingalunda ge vid handen, att postsparbankens obligationsvärden nedskrivits i högre grad än som av förhållandena påkallats. Ett bokföringsvärde, som med endast omkring 5 procent understiger marknadsvärdet per den 31 december 1931 — den senaste tidpunkt som lämpat sig för en genomgående beräkning — kan icke anses vara för lågt för ett företag av postsparbankens beskaffenhet. Detta framstår klart nog vid en jämförelse med förhållandena inom ett med postsparbanken likartat företag. Om såsom jämförelseobjekt väljes Stockholms läns sparbank och dennas obligationsinnehav underkastas en liknande undersökning som den, för vilken postsparbankens obligationsportfölj varit föremål, erhållas de värdeuppgifter m. m., som framgå av sammandraget i bil. C.¹ Det framgår av detta,

- att marknadsvärdet vid tiden omkring den 31 december 1931 å Stockholms läns sparbanks obligationsinnehav *med c:a 10 procent överstiger det bokförda värdet,*
- att länssparbanken följaktligen erhåller genomgående högre genast-förrentning å obligationsinnehavet än postsparbanken samt
- att postsparbanken, därest densamma skulle vilja bokföra sitt obligationsinnehav i nivå med länssparbanken, måste *med c:a 6 procent sänka sitt bokföringsvärde per 31 december 1931.*

Vid beräkning av marknadsvärdet per 31 december 1931 har Stockholms läns sparbank för egen del tillämpat deklaraionskurserna vid 1931 års slut, vilka kurser, såsom tidigare framhållits, tillämpats även vid värderingen av postsparbankens obligationsinnehav per nämnda dag.

Till förestående torde måhända lämpligen kunna fogas en erinran om att berörda enskilda sparbank varit i tillfälle att konsolidera sin ställning även genom att reservera och fondera medel till ett belopp av nära 4 miljoner kronor. Postsparbanken å sin sida förfogar praktiskt taget tillsvidare icke över någon reservfond, som kan närmelsevis tjäna det ändamål en sådan fond avser att fylla. Reservfonden är nämligen icke ännu, 10 år efter omorganisationen, större än 2,500,000 kronor. Till jämförelse kan nämnas, att Stockholms stads sparbank, vars inlåning vid årsskiftet 1931/1932 uppgick till nära 239 miljoner kronor, vid samma tidpunkt förfogade över reserverade medel om mera än 16.5 miljoner kronor. För att postsparbanken skulle vara likställd med sistnämnda enskilda sparbank i nu nämnda hänseende borde postsparbanken den 31 december 1931 haft en reservfond på icke mindre än 26.5 miljoner kronor. Att jämförelsen med Stockholms stads sparbank inskränkts till att avse endast storleken av reserverade medel beror därpå, att det på grund av knappheten av de för denna sparbank offentliggjorda uppgifter icke varit möjligt att göra någon jämförande värdeundersökning i övrigt beträffande banken i fråga.

Det kan möjligen invändas, att en sådan undersökning, som i det föregående omnämnts, måhända givit andra och för värdet av postsparbankens obligationsinnehav mera förmånliga sifferresultat, om undersökningen omfattat andra tidpunkter än de för densamma valda. Det skall också ingalunda förnekas, att läget på obligationsmarknaden periodvis varit och kan bliva mera eller mindre gynnsamt än vad som varit fallet åren 1921 respektive 1931. Ett högre marknadsläge skulle självfallet komma

¹ Ej här avtryckt.

postsparebankens nedskrivningar av obligationsvärdena att te sig större än fallet varit i den ovan åberopade undersökningen. En sådan »justering» av undersökningsresultaten vore emellertid tämligen värdelös med hänsyn till de fluktuationer på värde marknaden, som alltid och ej minst för närvarande kunna befaras uppstå, och med beaktande därav, att nedskrivningar av placeringsvärden liksom övriga åtgärder för stärkande av ett företags ekonomiska ställning väl böra taga sikte på de sämre och icke de bättre av de eventualiteter, som kunna tänkas. Väl hade år 1921 att uppvisa förhållandevis svaga noteringar på obligationsvärden. År 1920 var emellertid i detta hänseende ännu sämre. I bil. D¹ lämnas en förteckning över vissa obligationer, visande dessas betaltkurser huvudsakligen under oktober månad samma år, sammanställda med kurserna vid 1921 års respektive 1931 års slut. Av denna översikt framgår,

att marknadsvärdet å i nämnda bilaga upptagna obligationer *med i medeltal 15 procent understiger det beräknade marknadsvärdet per 31 december 1921* samt

att marknadsvärdet å samma obligationer *med i medeltal 27 procent understiger det beräknade marknadsvärdet per den 31 december 1931.*

Det skall i detta sammanhang såsom förklaring till de låga obligationskurserna gärna medgivnas,

dels att under år 1920 avsevärda försäljningar från utlandet av därstädes tidigare emitterade svenska obligationer ägde rum,

dels att officiella diskontot från den 17 september 1920 till den 27 april 1921 var 7¹/₂ procent, eller det högsta officiella diskonto som varit gällande under åren 1857—1920, samt

dels att obligationsmarknaden under år 1920 ej tillnärmelsevis nått den omfattning och organisatoriska utveckling som sedermera blivit fallet.

Ingen lär emellertid vilja förneka, att om icke samma så andra orsaker än de, som inverkade på 1920 års obligationsmarknad, kunna komma att öva en nedpressande inverkan på köpkurserna under år, som komma. Det nuvarande ekonomiska läget synes minst av allt vara ägnat att läggas till grund för mera optimistiska principer i fråga om postsparebankens ekonomiska förvaltning än dem, som hittills fått vara vägledande för bankens skötsel.

Av de ovan anförda uppgifterna torde få anses framgå, att postsparebankens obligationsvärden knappast ännu kunnat nedskrivnas till sådan gräns, som generalpoststyrelsen ansett och anser vara lämplig. — I fråga om de obligationer, som inköpts under år 1932 eller som komma att inköpas till förhållandevis höga kurser, är det sannolikt att relativt kraftiga nedskrivningar framdeles behöva ske för att värdehandlingarna icke skola vara bokförda över sitt försäljningsvärde. — I stort sett torde emellertid nedskrivningen hava hunnit så långt och postsparebankens obligationsportfölj få anses vara så betryggande, att ett uppskov med ytterligare nedskrivning kan vara försvarligt. Med hänsyn därtill har också generalpoststyrelsen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t med förslag till beräkning av postverkets inkomstöverskott för budgetåret 1933/1934 ansett sig kunna föreslå, att postsparebankens till 4 miljoner kronor beräknade vinst för år 1932 finge användas såsom tilläggsersättning till postverket för dettas handhavande av postsparebanksgöromålen under åren 1923—1932. Vid sådan användning av sistnämnda års vinst kan tydligen någon nedskrivning av postsparebankens obligationsvärden icke ske i bokslutet för samma år.

¹ Ej här avtryckt.

En omständighet, som icke får förbises vid bedömande av nedskrivningsproblemet, är inlåningsräntans inverkan på postsparbankens vinstresultat. Postsparbanken tillämpar för närvarande en exceptionellt låg inlåningsränta. Nu gällande räntesats av 2.5 procent är den lägsta, som banken hittills noterat. Oavsett uppfattning i allmänhet rörande den nivå, varpå postsparbankens inlåningsränta bör hållas, läser icke kunna bortses från att denna ränta till följd av det allmänna räntelägets förändringar kan komma att höjas. De ökade ränteutgifter, en sådan höjning skulle åsamka postsparbanken, kunna icke omedelbart kompenseras genom ökade ränteinkomster å postsparbankens placeringsobjekt. Även i den mån utlåningsräntan kan av banken höjas, t. ex. å utestående fastighetslån, fordras här för uppsägning av lånen med iakttagande av avtalad uppsägningstid. Vissa kommunlån kunna icke alls eller först vid konverteringstidens inträdande ränteförändras. Allt som allt skulle därför en av inträffande förhållanden påkallad höjning av inlåningsräntan med all sannolikhet medföra, att postsparbankens vinst komme att för längre eller kortare tid uppvisa minskning i jämförelse med de vinstbelopp, banken kunnat registrera under perioder med jämförelsevis eller mycket låg inlåningsränta. Det lär med beaktande härav få anses sunt och riktigt att använda de ur vinstsynpunkt goda åren till att göra sådana nedskrivningar av bankens placeringsvärden, som tjäna till att stärka dess ekonomi.

Med förestående redogörelse tror sig generalpoststyrelsen hava visat, att de nedskrivningar av obligationsvärdena som skett varit helt betingade av styrelsens intresse att driva postsparbanksrörelsen efter rationella och affärsmässiga principer. Nedskrivningsåtgärderna — vilka i vederbörlig ordning anmälts till Kungl. Maj:t — hava beslutats å sammanträden, i vilka postsparbanksfullmäktige deltagit.

Revisorernas yttrande, att boksluten skett i strid mot kungl. förordningen den 21 juni 1922, är svårt att förena med deras påpekande, att det vid omorganisationen såväl av postsparbankssakkunniga som av vederbörande departementschef förutsattes, att en prövning av värdehandlingarna skulle försiggå vid boksluten. Sådan prövning har också alltid ägt rum och de vidtagna — och till Kungl. Maj:t anmälda — nedskrivningarna äro ett uttryck för denna prövning. Enligt generalpoststyrelsens uppfattning kan någon verklig vinst icke anses föreligga, förrän prövning av tillgångarna ägt rum och därav eventuellt föranledda nedskrivningar av bokföringsvärdena företagits. Att en vinst på den löpande rörelsen framträder i bokslutet, betyder sålunda icke, att avskrivningar å de värden, vari insättarnas medel äro placerade, äro omotiverade. Den förra är i stor utsträckning ett uttryck för det sätt, varpå bankens organisation och arbete äro ordnade, de senare bero på värdeemarknadens allmänna utveckling, vilken i det stora hela icke kan påverkas av bankens ledning. Revisorerna uttala den åsikten, att genom denna bokslutsprövning »betydande tillgångar dolts i bankens räkenskaper». Generalpoststyrelsen kan icke dela denna revisorernas uppfattning, utan anser snarare, att en räkenskapsavslutning, som utan hänsyn till inträdd värdeminskning uppför värdepapper till nominella beloppet, i själva verket innebär ett undandöljande av bankens verkliga ställning för såväl statsmakterna som insättarna i banken. Självfallet är det vid varje värdeprövning så gott som omöjligt att angiva det verkliga realisationsvärde, som kan påräknas vid en nödtvungen försäljning av postsparbankens stora värdeinnehav. Försiktigheten synes därför bjuda, att vid eventuell nedskrivning av värdena denna göres i möjligaste mån ef-

fektiv. Såsom generalpoststyrelsen i det föregående påvisat, hava dock de nedskrivningar, som skett å värdet av postsparbankens obligationsinnehav ingalunda varit större än som kan anses rimligt. Beträffande de under år 1932 förvärvade obligationerna har, såsom ovan framhållits, någon nedskrivning av dessas värde — trots att sådan får anses vara befogad — ännu icke kunnat ske.

Med anledning av revisorernas erinran, »att generalpoststyrelsen ansett bankens inteckningslån vara av den beskaffenhet, att densamma motiverat viss nedskrivning», får generalpoststyrelsen meddela, att ifrågavarande nedskrivning skett uteslutande med hänsyn till beskaffenheten av ett enda sådant lån.

Revisorerna hava funnit, att postsparbanken »i anmärkningsvärt stor omfattning bundit tillgångarna i industriobligationer». Uppfattningen rörande tillgångarnas lämpliga fördelning på olika placeringsobjekt kan givetvis skifta efter de synpunkter man lägger på saken. Generalpoststyrelsen har vid sin placering av bankens tillgångar städse tillmätt säkerhetsmomentet den allra största betydelse. I de fall industriobligationer anskaffats för bankens räkning, har detta därför skett efter omsorgsfull prövning och med beaktande av att till grund för obligationerna läge realsäkerheter (t. ex. skogsfastigheter), rörande vilkas bibehållna värde någon tvekan icke synts råda. Generalpoststyrelsen vågar också påstå, att postsparbankens obligationsportfölj efter skedda avskrivningar kan betecknas såsom i sin helhet stark. Vid sådant förhållande lär icke den omständigheten, att i densamma finnas industriobligationer till ett jämförelsevis stort belopp i och för sig få anses innebära något fel. Det må i detta sammanhang beaktas, att gällande, av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1922 utfärdade förnyade reglemente angående förvaltningen av de i postsparbanken innestående medel (nr 522) med däri sedermera vidtagna ändringar och tillägg icke i annan mån inskränker generalpoststyrelsens valfrihet beträffande sådana medelsplaceringar, som i reglementet finnas angivna, än att jämlikt 3 § i reglementet ett belopp, motsvarande minst en tiondel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, skall redovisas i obligationer, utfärdade eller garanterade av svenska staten, eller utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank eller av konungariket Sveriges stadshypotekskassa eller i andra värdehandlingar, som utan svårighet kunna realiseras eller belånas. Att denna bestämmelse till fullo iakttagits, framgår därav, att vid 1932 års utgång ett belopp, motsvarande icke mindre än 20 procent av insättarbehållningen var bundet i sådana värdehandlingar, varom här är fråga.

Vad slutligen frågan om en reservfond för postsparbanken angår, får generalpoststyrelsen anföra följande.

Generalpoststyrelsen kan icke förorda, att värdehandlingarna på sätt revisorerna ifrågasatt skola i postsparbankens bokslut upptagas till sina inköpsvärden, medan beloppen av gjorda nedskrivningar överföras till reservfonden. En sådan ordning skulle stå fullständigt i strid med den innebörd av uttrycket reservfond, som gäller inom all lagstiftning för ekonomiska företag, nämligen att reservfonden skall innebära en extra trygghet utöver den, som ligger i en försiktig värdering av tillgångarna. Det är också uppenbart, att avsikten med tillkomsten av bestämmelsen om en postsparbankens reservfond varit att därmed få till stånd en verklig reservfond och icke endast en bokföringspost, som till huvudsaklig del motsvarar redan inträffad värdeminskning i bankens valutor.

Realiter sett vinnes tydligen ingen förstärkning av postsparbankens ekonomiska ställning, därest bokföringsvärdena uppskrivas med ett mot hittills gjorda nedskrivningar svarande belopp och detta i stället överföres till reservfonden. Men även om med bibehållande av redan gjorda nedskrivningar reservfonden kunde uppbringas till det av revisorerna nämnda beloppet av 16.5 miljoner kronor, vore denna reservfond ingalunda för stor med hänsyn till postsparbanksrörelsens stora omfattning med en sammanlagd insättarbehållning vid nästlidna årsslut av i runt tal 450 miljoner kronor. En jämförelse med förhållandena vid välskötta enskilda sparbanker bestyrker detta. En sådan jämförelse ger nämligen vid handen, såsom även i det föregående antytts, att dessa sparbanker finna nödvändigt att jämsides med kraftiga nedskrivningar av tillgångarnas bokföringsvärden reservera vinstmedel i så stor utsträckning, att, därest samma principer skulle tillämpas för postsparbanken, denna först efter nedskrivningar och avsättningar till reservfonden under ytterligare flera år framåt skulle komma i liknande gynnsamma ställning som ifrågavarande enskilda sparbanker. Styrelsen erinrar i detta sammanhang ånyo om, att postsparbanken innehar eu under nästlidna år inköpt förhållandevis stor obligationspost, beträffande vilken nedskrivning av det bokförda värdet enligt styrelsens hittills följda principer borde äga rum, så snart förhållandena detta medgäve. Alldenstund postsparbankens till omkring 4 miljoner kronor beräknade vinst för år 1932, såsom tidigare nämnts, är avsedd att i sin helhet användas såsom tilläggsersättning åt postverket för dess bestyr med postsparbanksrörelsen under åren 1923—1932, kan dock någon sådan nedskrivning icke nu verkställas. Icke heller kan någon ytterligare avsättning till reservfonden göras på grundval av det blivande bokslutet för år 1932. I vad mån postsparbanken kommer att för innevarande år och tiden närmast därefter lämna någon för nu ifrågavarande ändamål disponibel vinst undandraget sig för närvarande varje säkert bedömande. Sannolikhetsgrunder tala dock för det antagandet — vilket även motiveras av försiktighetsskäl — att postsparbanken icke kan för framtiden påräkna sådan vinstökning som under de senaste åren varit fallet. Det torde ingalunda kunna anses uteslutet, att den nyligen vidtagna sänkningen av postsparbankens inlåningsränta kan bliva av viss betydelse beträffande storleken av postsparbankens framtida överskott. Det bör även beaktas, att postsparbanken för innevarande år torde få vidkännas viss utgiftsökning. Sålunda har generalpoststyrelsen ifrågasatt, att bankens ersättning till postverket skall för år 1933 fastställas till 2 miljoner kronor, innebärande en ökning från nästlidna år med 575,000 kronor.

Med hänsyn till rådande ovissa förhållanden och då, enligt vad ovan sagts, man i detta sammanhang icke torde kunna räkna med någon disponibel vinst för år 1932, synes det föga aktuellt att nu diskutera frågan om annan användning av postsparbankens vinstmedel än sådan, som avser stärkandet av bankens ekonomiska ställning. Generalpoststyrelsen skall emellertid givetvis låta sig angeläget vara att ägna frågan all uppmärksamhet och, när förhållandena synas sådant påkalla, till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag i ämnet, därvid styrelsen jämväl skall upptaga frågan, i vad mån särskilda ideella ändamål, som nära ansluta sig till bankens uppgift att befrämja sparandet, må tillgodoses genom understöd av postsparbankens överskottsmedel.

I behandlingen av detta ärende hava deltagit, utom undertecknade,

jämväl samtliga postsparbanksfullmäktige, direktören K. Eriksson, riksgäldsfullmäktigen H. S. Tamm och bankofullmäktigen A. Amné.

De remitterade handlingarna återgå.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:
ANDERS ÖRNE.

JOH. DÖSS.

K. Wilhelmsson.

Generalpoststyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 209, § 57.

Underdånigt utlåtande.

Såsom yttrande i anledning av statsrevisorernas föreliggande anmärkning får generalpoststyrelsen åberopa, vad styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 november 1932 i ämnet anfört.

Avskrift av nämnda skrivelse bifogas.

I behandlingen av detta ärende hava jämväl byråcheferna Högner, Carstensen och Sandberg deltagit.

Stockholm den 3 januari 1933.

Underdånigst:
ANDERS ÖRNE.

GUNNAR LAGER.

H. G. Holmström.

Järnvägsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 210, § 58.

Till Konungen.

Genom remiss den 19 december 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt järnvägsstyrelsen att senast den 11 januari 1933 avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer under § 58 anfört i fråga om statens järnvägars övergångsstat med mera.

Till åttlydnad härav får styrelsen med remissaktens återställande anföra följande.

Då revisorernas förevarande erinringar, i vad de avse den på grund av vissa vidtagna omorganisationsåtgärder å övergångsstat uppförda personalen, i allt väsentligt sammanfaller med revisorernas uttalande i samma fråga år 1930, anser sig styrelsen kunna inskränka sig till att hänvisa till vad styrelsen anfört rörande denna angelägenhet uti sitt un-

derdaniga utlåtaude den 10 januari 1931 över revisorernas berättelse år 1930. Styrelsen anförde därvid bland annat.

»De i anledning av omorganisationen å övergångsstat försatta befattningshavarna äro att hänföra till endera av två grupper, den ena bestående av tjänstemän, innehavande befattningar, som vid omorganisationen försvunnit, och den andra bestående av befattningshavare med tjänster, som av samma anledning nedbringats i antal. Beträffande den förra gruppen, vartill hörer ett fåtal högre tjänstemän i relativt framskriden ålder, låter det sig icke alltid lämpligen göra att överflytta dem till andra för dem mer eller mindre främmande tjänster, men hava de då i stället utnyttjats för särskilda uppdrag, utredningar och dylikt. I fråga om den senare gruppen har styrelsen vid utväljandet av de befattningshavare, som skolat sättas å övergångsstat, i regel förfarit så, att befattningshavare, som på grund av ålder, sjuklighet eller annan orsak varit mindre tjänstedugliga, i främsta rummet överförts dit. Det är därför klart, att dessa befattningshavare endast i viss begränsad omfattning lämpa sig för befattningar å aktiv stat, helst de i sådan tjänst regelmässigt skulle erhålla för dem ovan arbete. Härvid må framhållas, att icke blott sådana högre tjänstemän, som av revisorerna anförts som exempel på befattningshavare, vilkas speciella inriktning omöjliggör deras överflyttning till annan tjänst med samma benämning som men av annan art än deras egen, utan även sådana tjänstemän som exempelvis bokhållare i många fall hava sådana speciella arbetsuppgifter, som utesluta eller i vart fall avsevärt försvåra dessa befattningshavares placering inom annat verksamhetsområde än det, däriinom de fått sin utbildning och haft sin hittillsvarande verksamhet.

De av revisorerna berörda Kungl. Maj:ts direktiv ålägga icke styrelsen annat än att, då så *lämpligen* kan ske, placera övertaliga befattningshavare att uppehålla befattningar å aktiv stat. De övertaligas arbetskraft lämnas icke outnyttjad, och styrelsen anser sig därför icke hava underlåtit något för att ställa sig direktivens såväl ordalag som verkliga mening till efterrättelse. Det är visserligen riktigt, att styrelsen i stället för att giva befordran till ordinarie respektive högre tjänst åt därav väl förtjänta tjänstemän hade kunnat formellt placera övertaliga befattningshavare å lediga tjänster och sålunda åt statens järnvägar spara den löneförhöjning, som därigenom skulle berövats den eljest befordrade tjänstemannen, men styrelsen håller före, att ett sådant förfarande, som skulle resulterat uti, att den obefordrade tjänstemannen ändock fått ehuru för allenast sin tidigare lön, eventuellt kompletterad med vikariatsersättning, i realiteten utföra det å den högre respektive ordinarie tjänsten belöpande arbetet, varken är i vidsträcktare bemärkelse lämpligt eller mot personalen rättvist.»

Vidkommande den enligt tjänsteplanerna för mil- och kontrollkontoren å dessa kontor övertaliga personalen får styrelsen vidare anförda följande.

Enligt den på sin tid för kontrollkontoret fastställda tjänsteplanen erfordrades å kontoret 302 befattningar inom 1—20 lönegraderna jämte för handräkningsändamål kontorsvakter till ett vid samma tidpunkt beräknat antal av 28. Då antalet tjänstemän i de angivna graderna vid tiden för ingivandet av förslag till personalstat för år 1931 utgjorde 330 stycken, innebär detta sålunda, att ingen befattningshavare kunde betraktas såsom *helt* övertalig. Samma är förhållandet nu, om ock å kontoret

alltjämt finnas ett antal befattningshavare, vilka äro så tillvida övertaliga, att de uppehålla tjänster i lägre grader än av dem innehavda.

Revisorernas förslag, att dessa övertaliga tjänstemän borde i större utsträckning än skett utnyttjas vid återbesättande av vakanta tjänster i verket i dess helhet och sålunda icke allenast vid vakanser å egna kontoret, torde svårligen kunna genomföras. Vad styrelsen uti sitt ovan citerade utlåtande anfört därom, att å övergångsstat upptagna tjänstemän ofta bland annat på grund av sin ålder endast i viss begränsad omfattning lämpa sig för befattningar å aktiv stat äger nämligen i all synnerhet tillämpning å kontorets personal. Riktigheten härav framgår med önskvärd tydlighet av nedanstående tablå, angivande genomsnittsåldern inom vissa grader:

B e f a t t n i n g	Antal	Genomsnittsålder	
		För samtliga	För de 20 äldsta
Bokhållare	17	56.3 år	—
Kontorsskrivare	38	50.6 »	56.6 år
Kansliskrivare.....	81	49.5 »	56.7 »

Det torde ligga i öppen dag, att ifrågavarande övertaliga tjänstemän — vilkas levnadsålder merendels överstiger angivna genomsnittsålder — icke, såsom dock revisorerna förmoda, skulle kunna efter en kort läro-tid tillfredsställande fullgöra tjänst inom helt annat arbetsområde. Det nu sagda gäller även i motsvarande grad förhållandena å milkontoret.

Vad beträffar slutligen de av revisorerna berörda 17 kansliskrivartjänsterna äro dessa samtliga besatta av kvinnliga tjänstemän. Redan denna omständighet som ock det förhållandet, att dessa befattningshavare allt från sin första anställning vid verket i övervägande grad endast sysselsatts med maskinskrivnings- eller liknande arbeten gör, att styrelsens möjligheter att för dem finna andra lämpliga arbetsområden i innehavande befattningar äro synnerligen begränsade. Styrelsen finner sig därför icke på annat sätt kunna genomföra den avsedda sänkningen i grad av ifrågavarande tjänster än att, såsom styrelsen med den föreslagna och av Kungl. Maj:t godkända anordningen förutsatt, desamma successivt i mån av innehavarnas avgång eller förflyttning till eventuellt vakanta, erforderliga kansliskrivartjänster utbytas mot kanslibiträdes- eller andra befattningar i lägre grader.

Det må för övrigt framhållas, att, efter avgivandet av styrelsens förslag rörande ifrågavarande tjänster, endast en kansliskrivarbefattning blivit tillsatt, nämligen å utrikes taxeyrån. För innehavaren av denna tjänst gällde särskilda krav med avseende å bland annat språkkunskaper och ansågs den till tjänsten utnämnde icke ordinarie tjänstemannen med hänsyn till sina meriter i avgivna hänseende särskilt lämplig till tjänsten i fråga.

Revisorerna hava i sitt uttalande anfört, att den totala merkostnaden för statens järnvägars övergångsstat och eljest övertaliga personal uppgår till omkring 515,000 kronor, varav på kontrollkontoret, milkontoret och styrelsens kansliskrivare belöper omkring 215,000 kronor. Denna sistnämnda summa är emellertid avsevärt för hög, i det att den icke

utgör mer än omkring 137,000 kronor. Den totala merkostnaden utgör sålunda omkring 437,000 kronor.

Uti behandlingen av detta ärende hava jämväl byråchefen Lindblad och överkontrollören Stolpe deltagit.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:

AXEL GRANHOLM.

GUNNAR RUIST.

Järnvägsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 218, § 59.

U t l ä t a n d e.

Hemkonsulentverksamheten vid statens järnvägar startades under 1919 i anslutning till under krigsåren vunnit insikt om behovet av ökad upplysning bland statsbanepersonalens hustrur och kvinnliga familjemedlemmar i övrigt ifråga om anskaffning och tillredning av lämpliga födoämnen, spädbarnsvård, allmän hygien i hemmen samt enklare klädsömnad. Ehuru verksamheten otvivelaktigt varit till betydande gagn och omfattats med förtroende bland personalen, kan det dock icke förnekas att intresset för verksamheten på senare år väsentligen slappnat. Orsaken härtill torde i avsevärd grad vara att söka i den ökade och bekväma tillgången framförallt till kommunala kurser på ifrågavarande utbildningsområde, varjämte ej bör bortses från att en verksamhet sådan som denna, rätt bedriven, småningom gör sig själv åtminstone till stor del överflödigt, nämligen i den mån klientelet hinner tillgodogöra sig dess lärdomar.

Statsbaneledningen har också redan före statsrevisorernas påpekande ansett sig böra överväga en avveckling av verksamheten. Sålunda var saken föremål för överläggningar vid distriktsbefälsmötet i Stockholm under sistlidne november månad, och uttalade sig därvid samtliga distriktschefer för att verksamheten skulle upphöra med 1933 års utgång. För egen del har styrelsen visserligen icke ännu tagit definitiv ställning till frågan, i det styrelsen först velat invänta svar från olika personalorganisationer på dem tillställd förfrågan om deras mening, men har styrelsen redan i så måtto förberett en avveckling, att å IV distriktet, varest hemkonsulentbefattningen blivit vakant med 1932 års utgång, ny innehavare av befattningen ej tillsats utan verksamheten nedlagts för innevarande år.

Då styrelsens medgivande till verksamhetens bedrivande utgår med år 1933, så torde, därest styrelsen, såsom sannolikt är, bestämmer sig för att icke begära förnyat medgivande, vidare yttrande från styrelsens sida i saken icke erfordras.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:

AXEL GRANHOLM.

GUNNAR RUIST.

Domänstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 224, § 60.

Domänstyrelsens underdåniga utlåtande.

Från domänintendenten och länsstyrelsen i Skaraborgs län infordrade yttranden överlämnas.

Vad först angår den av statsrevisorerna påtalade höga kostnaden för domänintendentens i Skaraborgs län resor får domänstyrelsen meddela, att denna fråga efter av styrelsens revision framställd anmärkning bragts inför styrelsen och att, så snart nu pågående utredningar slutförts, styrelsen kommer att vidtaga de åtgärder, vartill anmärkningen i detta särskilda fall kan giva anledning. Styrelsen anser sig emellertid redan nu böra fästa uppmärksamheten därå, att domänintendenten i avgiven förklaring utfäst sig att beakta de av styrelsens revision gjorda erinringarna, varjämte länsstyrelsen förklarat sig skola söka tillse, att ifrågasatt kostnader nedbringas.

Vidkommande statsrevisorernas erinran i övrigt får styrelsen anföra följande.

Nu gällande bestämmelser angående resekostnads- och traktamentsersättning till domänintendenterna äro icke tillfredsställande. Under år 1931 har styrelsen diskuterat denna sak och sattes därvid i fråga införande av fasta respenningslag jämväl beträffande domänintendenterna i örensstämmelse med vad som gäller för personalen vid statens skogsdomäner. Emellertid visade det sig, att en jämkning på denna punkt vore svår att verkställa utan att samtidigt ändringar vidtoges i de av statsmakterna fastställda bestämmelserna för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner. Då domänintendenterna enligt nu gällande föreskrifter icke hava någon självständig förvaltning utan endast åligga verkställa förrättningar och därmed förenade resor efter förordnande av domänstyrelsen eller länsstyrelsen i varje särskilt fall, möta svårigheter för befattningshavarna att i någon större utsträckning i förväg ordna och planera sina resor. Domänintendenterna behöva ändrad instruktion och andra förvaltningsbefogenheter än de nuvarande. I underdånig skrivelse den 19 oktober 1932 angående uppehållande av domänintendentsbefattningarna m. m. har styrelsen förberedelsevis behandlat detta spörsmål och därvid ifrågasatt en omorganisation av hela den lokala förvaltningen av statens jordbruksdomäner. I detta större sammanhang bör därför förevarande av statsrevisorerna nu ifrågasatta detaljändring prövas och det är att förvänta, att frågan göres till föremål för vidare behandling av de av Kungl. Maj:t numera tillkallade utredningsmännen för åstadkommande av ändrade regler för utarrendering av kronojord.

Vid detta ärendes avgörande hava, förutom undertecknad, närvarit överdirektören samt byråcheferna Wahlestedt och Holmström, den senare föredragande.

Stockholm den 10 januari 1933.

Underdånigst:

G. KUYLENSTJERNA.

Gunnar Malmström.

Länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I. sid. 32. § 10.

Till kungl. socialdepartementet.

Genom nådig remiss den 22 december 1932 anbefalld att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört med avseende å behovet av extra och biträdande landsfiskaler får Kungl. Maj:ts befallningshavande anföra följande.

Även om landsfiskalernas arbetsbörda i viss mån lättats genom den nya polisorganisationen, så uppväger denna lättnad icke på långt när den ökning i arbetsbördan, som senare årens utveckling på alla områden medfört. Även det polisarbete, som landsfiskalerna hava att verkställa för undersökning rörande för brott misstänkta personer, har tagit allt större omfattning; och dessa undersökningar kunna i regel icke överlätas på polisdistriktens personal. Statspolisorganisationen kommer förmodligen icke att medföra någon lättnad i landsfiskalernas arbetsuppgifter. Snarare finnes det anledning antaga, att, i den mån en strängare övervakning av bestämmelserna angående vägtrafiken m. m. genom statspolisen kommer till stånd, åklagareverksamheten kommer att ökas.

Inom detta län finnas extra landsfiskaler förordnade inom Askims, Sävedals, Hisings, Stångenäs och Vette landsfiskalsdistrikt.

Askims, Sävedals och Hisings landsfiskalsdistrikt med en folkmängd enligt senaste folkmängdsuppgifterna av respektive 18,070, 11,767 och 13,539 personer gränsa omedelbart till storstaden Göteborg, vilket vållar landsfiskalerna ökat arbete i fråga om polis- och åklagareärendena. Till Askims och Hisings distrikt höra dessutom skärgårdskommuner med befolkningen spridd på ett flertal öar. Inom Sävedals distrikt finnas stora industriella anläggningar.

Stångenäs distrikt med en folkmängd av 9,374 personer gränсар omedelbart till Lysekils stad. Vette distrikt med en folkmängd av 11,240 personer utgör länets nordligaste del samt gränсар mot Norge. Inom båda distrikten, vilka utgöra kustdistrikt, finnas ett stort antal stenhuggerier med en delvis synnerligen rörlig befolkning, vilket vållar landsfiskalerna ett betydande arbete.

De rena tjänstgörömaålen inom dessa landsfiskalsdistrikt hava sådan omfattning, att de ordinarie landsfiskalerna för deras utförande i stor omfattning äro nödsakade att, oaktat extra landsfiskaler numera finnas förordnade inom distrikten, anlita biträden.

De extra landsfiskalernas åligganden framgå av bifogade avskrifter av för dem utfärdade förordnanden.¹

Som därav framgår, äro i Askims, Sävedals, Hisings och Vette distrikt tjänsteåliggandena uppdelade mellan den ordinarie och den extra landsfiskalen, vadan den sistnämnde icke utför något kontorsarbete för den ordinarie.

Den extra landsfiskalen i Stångenäs distrikt har att biträda landsfiskalen i distriktet med upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt att på anmodan av denne verkställa utredningar i brottmål samt förekommande förhör och undersökningar i fattigvårds- och barnavårdsären-

¹ Ej här avtryckta.

den ävensom fullgöra vissa andra denne påvilande åligganden. Om tillfälle därtill finnes, har extra landsfiskalen att biträda landsfiskalen med expeditjonsarbete i tjänsten. Enligt vad Kungl. Maj:ts befallningshavande inhämtat, är det emellertid i rent undantagsfall, som extra landsfiskalen användes till expeditjonsarbete, enär hans övriga göromål ej lämna honom tillfälle härtill.

Frågan om anställande av statsavlönade biträden hos landsfiskalerna är fortfarande föremål för utredning. Kungl. Maj:ts befallningshavande anser för detta läns vidkommande oavvisligen nödvändigt, att i avvaktan på den slutliga lösningen av biträdesfrågan arbetskraft i annan ordning på sätt hittills skett beredes de mest arbetsbetungade landsfiskalerna.

Göteborg, i landskansliet, den 31 december 1932.

OSCAR VON SYDOW.

ERNST THORIN.

Register.

	Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.		Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.
A.							
Abrahamsous, Aug., stiftelse	—	92	—	Chalmers tekniska institut.....	—	70	—
Affärsdrivande verk, statens, sär- skilt uttalande	226	—	—	» » » , mate- rialprovninganstalten	—	71	—
Akademien för de fria konsterna	—	62	—	Civilstatens änke- och pupillkassa, förvaltningsbidraget till	168	—	235
Allm. barnbördshuset med asylen för fattiga barnaföderskor m. m.	—	66	—	D.			
Allmänna civilförvaltningens löne- nämnd	—	44	—	Djurgårdskassan.....	—	6	—
Allmänna indragningsstaten	191	—	242	Dukagården m. fl. fastigheter, ang. torrläggning för.....	154	—	214
Allmänna läroverken	—	74	—	E.			
Allmänna läroverken, antalet kvar- sittare vid	127	—	196	Ecklesiastikdepartementet	101	46	179
Allmänna läroverken, tillsynings- lärare och kvinnliga sakkunniga vid	133	—	206	F.			
Allmänna läroverken, vissa kost- nader för gymnastikundervis- ningen vid	135	—	203	Finansdepartementet	59	36	141
Alnarps egendom	—	103	—	Fiskeriväsendet	—	115	—
Alnarps lantbruks- och mejeriin- stitut jämte hovbeslagsskola ...	—	101	—	Folkskollärarkåren, vissa tjänstle- digheter inom	139	—	210
Arbetsdomstolen	—	26	—	Fångvården, tjänstgöringstrakta- menten för vissa befattningsha- vare vid	4	—	3
Arbetsrådet	—	26	—	Fångvårdsstyrelsen	4	—	—
Armén, totalkostnader	—	13	—	Fögderiförvaltningen i Koppar- bergs län, ang. vissa förordnan- den och ledigheter	30	—	72
Avlöningsförmåner till viss konsu- lentbefattning inom jordbruks- departementets egnahemsavdel- ning	189	—	241	Försvarsväsendets undervisnings- anstalter	—	16	—
Avlöningsförmåner m. m. åt be- fattningshavare å indragnings- och övergångsstat	175	—	239	Försäkringsinspektionen	—	133	—
B.				Försäkringsrådet	—	28	—
Bank- och fondinspektionen	—	40	—	G.			
Besök, avlagda av revisorerna ...	230	—	—	Generalpoststyrelsen, arbetsord- ning för	203	—	251
Betyg över tjänstgöring vid an- sökning till statstjänst.....	19	—	32	Gratifikationer till tjänstemän vid statens affärsdrivande verk	193	—	243
Blanketter särskilda, för utanord- ning av medel	99	—	174	Gymnastiska centralinstitutet ...	—	91	—
Byggnadsstyrelsen, ang. viss för- fördelning av ärenden.....	51	—	131	Göta hovrätt	—	10	—
C.				H.			
Centralanstalten för försöksväsen- det på jordbruksområdet	—	97	—	Handelsdepartementet	161	128	230
				Hidinge-Spångakärren, torrlägg- ning av	143	—	214
				Hornborgasjön, ang. statsbidrag för sänkning av.....	147	—	214

	Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.		Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.
Hovrätten över Skåne och Blekinge Hulingen, ang. sänkning av sjön Huvudtitlar	151	—	10 — 214	Länsstyrelsen i Kopparbergs län, ang. ersättning åt tjänstemän för arb. i taxeringsnämnd	23	—	37
första	—	2	—	Lärarinnor, överflyttande från en- skilda till statliga läroverk av	136	—	205
andra	4	7	3	Läroanstalterna för blinda	—	80	—
tredje	—	12	—				
fjärde	—	13	—				
femte	12	23	5				
sjätte	36	35	120	M.			
sjunde	59	36	141	Motorfordon, statsverkets och väg- distriktens inköp av	67	—	123
åttonde	101	46	179	Musikaliska akademien	—	63	—
nionde	143	93	214	Mastermyr, ang. statsbidrag för avdikning av	147	—	214
tionde	161	128	230				
elfte	168	134	235				
Häradsskrivare i Kopparbergs län, ang. vissa ledigheter	27	—	72	N.			
Högsta domstolen och nedre ju- stitierevisionen	—	8	—	Navigationsskolorna	—	130	—
J.				P.			
Jordbruksdepartementet	143	93	214	Patent- och registreringsverkets fond	164	—	232
Justitiedepartementet	—	7	3	Pensionsanstalter, statliga och statsunderstödda	—	154	—
Justitiekanslersexpeditionen	—	8	—	Pensionsstyrelsen	—	29	—
				Pensionsväsendet	168	—	235
K.				Personalkostnader vid vissa stats- understödda institutioner, för- eningar m. fl. företag	99	—	—
Kammarkollegium	—	37	—	Postgiroförordningen, vissa avgifter i	209	—	261
Kammarrätten	—	38	—	Postsparbankens förvaltning	203	—	252
Kilaån, ang. statsbidrag för regle- ring av	147	—	214	Postverket	203	—	251
Kommissionärsväsendet vid över- ståthållarämbetet och länssty- relserna	14	—	9	Psykiatriska kliniken i Lund	54	—	137
Kommunikationsdepartementet	36	35	120				
Konsistorier, domkyrkor, m. m. ...	—	52	—	R.			
Kontrollstyrelsen	—	45	—	Rasbiologiska institutet	—	67	—
Kraftledningslån, handläggning av ärenden rörande	59	—	142	Representationskostnader för stats- understödda företag	99	—	—
Kungliga biblioteket	—	50	—	Reseförskott och kontroll över de- ras återbetalning	86	—	174
» teatrarna	101	—	179	Reseunderstöd till lantbruksstu- derande	159	—	228
Kvarsittare vid de allm. läroverken	127	—	196	Rikets allmänna kartverk	—	124	—
				Riksförsäkringsanstalten	—	27	—
L.				» , viss upp- handling av armatur för	12	—	5
Landsfiskalerna, ang. kostnaderna för vissa tjänstebiträden åt	32	—	76	Riks- och landsarkiven	—	46	—
Landshövdingen i Jämtlands län, ang. hyreskostnad för	49	—	128	Riksräkenskapsverket	—	42	—
Lantbruksakademien	—	95	—				
» , trädgårdsav- delningen	—	96	—	S.			
Lantbruksingenjörer, vissa förrätt- ningar av statens	143	—	214	Serafimerlasarettet	—	64	—
Lantbruksinstitutet vid Ultuna	—	98	—	Sjökartverket	—	21	—
Lantbruksstyrelsen	—	94	—	Skogshögskolan	—	118	—
Lantmäteristyrelsen	—	122	—	Skolöverstyrelsen	—	72	—
Lapptillsyningsmän, ang. vissa tjänsteresor	34	—	116	Socialdepartementet	12	23	5
Livruskammaren	—	50	—	Socialstyrelsen	—	24	—
Länsstyrelserna, kommissionärs- väsendet vid	14	—	9	Sparbanksinspektionen	—	41	—
				Statens affärsverksamhet	193	—	243

	Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.		Del I sid.	Del II sid.	Del III sid.
Statens biografbyrå	—	90	—	Tryckningskostnaderna för statens offentliga utredningar	98	—	—
» bostadsnämnd	—	44	—	Tryckningskostnaderna vid kommerskollegium	161	—	230
» byggnadsbyrå	—	27	—	Tuhundra härads vägstyrelse	49	—	123
» centrala frökontrollanstalt	—	111	—	Tullkammaren i Falkenberg	62	—	143
» domäner	224	—	265	» i Kalmar	61	—	143
» egnahemsstyrelse	—	114	—	» i Solvesborg	62	—	143
» folk- och småskotese-minarier	—	80	—	» i Ostersund	61	—	143
» jordbruksdomäner, vissa förvaltningskostnader	224	—	265	U.			
» järnvägar	210	—	261	Ultuna egendom m. m.	—	100	—
» järnvägars hemkonsulentverksamhet	218	—	264	Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar	—	105	—
» järnvägars övergångsstat	210	—	261	Uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsverkets inkomster	63	—	117
» lagerhus- och fryshusstyrelse	—	109	—	Upphandling av armatur för riksförsäkringsanstalten	12	—	5
» meteorologisk-hydrografiska anstalt	—	126	—	V.			
» skogsförsöksanstalt	—	119	—	Vattenreglering för Dukagården m. fl. fastigheter	154	—	214
» skogsskolor och fortsättningskolan vid Kloten	—	120	—	Vattenreglering för Hidinge— Spångakärren	143	—	214
» sockernämnd	—	113	—	Vattenreglering för sjön Hulingen	151	—	214
» spannmålsnämnd	—	112	—	Vattenreglering för Vingåkersån, Kilaån, Hornborgasjön och Mästermyr	146	—	214
» tryckerisakkunnige	—	45	—	Vattenreglering för Virestadssjöarna	148	—	214
» tvångsarbetsanstalt och vårdanstalt för alkoholister i Landskrona	—	31	—	Vetenskapsakademien med naturhistoriska riksmuseet	—	57	—
» å Svartsjö	—	30	—	Veterinärinrättningen i Skara	—	108	—
» uppfostringsanstalt å Bona å Salbohed	—	11	—	Vingåkersån, ang. statsbidrag för reglering av	146	—	214
» i Vänersborg	—	33	—	Virestadssjöarna, ang. sankning av Visingsö skolegodsfond, utredning rörande	148	—	214
» vårdanstalt på Venngarn	—	34	—	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien	—	60	—
Statsbidrag till vissa änke- och pupillkassor	171	—	238	Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte	—	83	—
Statsbidrag, vissa kommunala bidrag såsom villkor för	140	—	212	Vägdistriktens reseräkningar	48	—	122
Statsliggaren	59	—	141	Vägunderhållskostnader	47	—	127
Statsverkets inkomster och utgifter	—	136	—	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ang. privata uppdrag för tjänstemän	36	—	120
Svea hovrätt	—	9	—	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ang. resekostnader	39	—	121
Svensk kulturfilm, angående lotterimedel till	166	—	—	Y.			
Svenska akademien	—	56	—	Yrkesundervisning, särskilda anstalter för	—	88	—
Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen	—	117	—	Ä.			
Sveriges geologiska undersökning	—	125	—	Anke- och pupillkassor, statsbidrag till vissa	171	—	238
T.							
Taxerings- och prövningsnämnd, ersättning till vissa tjänstemän inom landsstaten	23	—	37				
Tekniska högskolan	—	68	—				
» läroverk	—	84	—				
Tjänsteresor, statsverkets kostnader för	90	—	—				
Tryckningskostnaderna för proposition ang. godkännande av en internationell konvention för säkerheten till sjöss	161	—	—				
Tryckningskostnaderna för proposition med förslag till eklestiastik boställsordning	101	—	—				